

Ohio

KEVÄTNUMERO

N:o 2 • 1938

VILJO BYSTRÖM & CO

Laivanvälitys-
Huolinta-
Kivihii- ja
Koksiliike

PUHELIMET: 2155, 2156, 2350

Toppila 2266, 3056. Haukipudas 79

Ompelutarpeiden liike

Aina Hurskainen

Oulu, Pakkahuoneenkatu 12

Puhelin 2471

ENSILUOKKAINEN

KANGAS- JA LENINKILIIKE

Mistäkö

SOITTIMIA

NO TIETYSTI

WESTERLUNDILTA

Asemakatu 15 — Oulu — Puhelin 3036

Uhmaaja

I.

KORKEELLE KUONASTA MASSAN
UHMATEN NOSTAN PÄÄNI.
EN MYY MINÄ ELÄMÄÄNI
MAKSUSTA KULTAISEN KASSAN.

NÖYRYYDEN JALKAPUUHUN
EI MENE MIEHEN SIELU,
VAIKKA KUIN HELVETIN NIELU
PYYDIN OIS MAASTA KUUHUN!

II.

KATSOKAA AURINKOA,
YLPEÄTIETOISET!
VÄLKETTÄ HANKIEN
SE VIHAA, JA KEVÄISIN KOSTAA.
RAKASTAA MULTAA
MUSTAA JA SUUDELLEN
ORAAT JA KUKKASET
HÄÄLAHJAKSI HÄNELLE NOSTAA.
PAAVO HYNYNEN.

SALLI SALMISEN "KATRIINA"

Seuraillessamme Katriinan voittokulkua yli Euroopan ja Amerikan, kysymme itseksemme, mikä ja missä on Katriinan menestyksen salaisuus? Ja vastaamme: Eikö se ole Katriinan terve, rohkea sisäinen siveellinen ryhti, sielun jalo aatellisylpeys, joka ei alistu, ei myy tuntoaan liehittelystä, ei rahasta. — Katriina on köyhä: hänelle kootaan almuja lehmärahoiksi, mutta hän ei ota. Tyhmänylpeä kapteeni Nordman alkaa häntä vihata, eroittaa työstä, kiristää: Katriina ei alistu, ei tavu. Mutta hänellä on myös järki: hän menee saaren toiselle puolen, ansaitsee siellä omalla työllään lehmärahat . . . Ja kun Katriina palaa lehmineen, näkee kapteenimme hänet tiellä: ihailee, nauraa, kunnioittaa. Katriina voittaa, kerta kerran jälkeen voittaa. Ja Katriina kaatuu pienessä mökissään yksin, unohdettuna, mutta — sankarina! — Tätä sankaruutta janoaa itsensä tuhoamisvimmassa läähättävä kuolemansairas Eurooppa. Tämä sankaruus tajutaan pelastavaksi. — Siinä Katriinan voiton salaisuus, mikä on samalla pieni viite siitä, mitä Eurooppa tällä hetkellä janoaa. Miksi suomalaisilla kustantajilla ja suomalaisilla kirjailijoilla ei ole tätä samaa elämän uskallusta . . . ? Tie Eurooppaan käy mielestämme toisin kuin freudilaisten seksuaaliunien ja liikenäisten salonkien kautta.

Aikakauslehti A H J O

Konttori: Oulu, Kirkkokatu 33

VELJEYS

KÄRSIMYS ON VIHKINUT VELJEYTEMME,

KÄRSIMYS,

JONKA LIEKISSÄ SANAT OVAT KUOLLEET.

SIELUUMME ON KIVETTYNYT RASKAS TAHTO

KUIN TUMMA TIMANTTI,

JA UNET OVAT JO KAUAH HIILTYNEET.

MUTTA TUMMILLA HUIPUILLA SÄDEHTII VALO,

YHTEINEN TIETO,

LUNASTUS:

IHMISEKSI TULEMINEN.

EINO PITKÄKOSKI

ESTETIIKAN OLEMUS

Aikana, jolloin toiselta puolen häpeällinen pelkuruus, mielisairas nautinnon ja mukavuuden himo on luonut pikkumaisen kateuden ja vainon ilmatilan, kaikki toisiamme kurostavat komplisoidut epärehellisyyden muodot, on tervehdittävä ilolla sellaisten kirjojen ilmestymistä, missä otetaan uudelleen tarkasteltavaksi vanhat kysymykset, jotka eivät milloinkaan kuole. Sellaisen kysymyksen tarkasteluun, Runebergin ja Stenbäckin välisen suuntakiistan, esteettisen ja eettillisen käsityskannan ristiriidan tutkisteluun on keskitetty prof. K. S. Laurilan uuden teoksen ydin.

Jokaisen henkisen ponnistelun ilmaus kuvastaa itseään ihmistä, luovaa tuottajaa. Siksi nykyajan ihmisen kannalta kiinnostaa kysymys mieliä ensisijassa psykologisena ongelmana. Luovalle tuottajalle on kysymys opin ja muodon jähmettyneestä kaavasta toisarvoinen, pääasia on sen elävän, sisäisen hengen pyrkimyksen suunta ja päämäärät.

Aikamme henkinen hermo väreilee tämän kysymyksen sisäistä tilitystä. Se on polttava, yhtä hyvin taiteen ja uskonnon kuin filosofisen ja psykologisen tutkimuksen näkökannalta. Ja samat voimat vaikuttavat niin käyttävinä poliittisessa valtakamppailussa.

Aikamme henkisessä tietoisuudessa on kriisi käyty läpi: vanha estetiikka, vanhan uskonnon muodot ovat menettäneet voimansa, mutta uusi vellovan uinailutilan lävistänyt korkeamman ja puhtaamman kauneuden ilmennys on vihattua: rakastetaan sumua, viidakkoa. Mutta vastustus on turhaa. Uusi

voimakkaaseen realismiin pohjautuva runous lähenee uskonnon sielua, joka vihaa valhetta salaavaa muotoa, vaatii tekoa. Tämä runous, etenkin proosa ammentaa realismista, koska se näkee ristiriidan ja pyrkii sovittamaan kuilun, mikä on sielussa vallitsevan aatetodellisuuden ja ulkonaisen maan todellisuuden välillä. Näin myös vanhat esteettiset käsitykset ovat lakkaamattomassa uudistumistilassa. Vanha käsitys kauniista, jalosta ja ylevästä on saanut vaarallisia tahroja sen sokean pintakuoren mukaan arvoa mittaamisen tähden. Siksi entisen aaterunoilun naiivismi on menettämässä tehonsa.

Runous, kuten kaikki taide, on itsessään sisäsyntyistä. Ulottuvaisuus, ääriviivat, ulkopinnan värit ja muoto voivat olla näennäistä ja kokonaan valhetta, mikäli ne salaavat sisäisen todellisuuden. Vain syvyys, sisäinen elämä, mikä hehkuu ulkokuoren läpi, on totta. Sillä taide on ja sen tulee olla uskontoa, se on kauneuden ja totuuden yhtymys ja kädenanti. — Tosi, realismi, mikä näkee ruman rumana, kadottaa sielun, ei ole kuvaamisen arvoista, se on jopa naiiveille sieluille vaarallista, sillä sen tahraava vaikutus selaisiin on kiistämätön. Mutta sensijaan realismi, mikä ilmentää vaikkapa sääliittömimmällä tavalla ruman, jos se ilmentää sillä alla polttavaa kauneuden Idea a, ilmentää ruhjotun, tuhotun kauneuden sielun, heijastaa meille tällä tavoin korkeimmat totuus- ja kauneusarvot. Tämä realismi on elänyt voitokulkunsa ja todistaen kuolemattomuutensa

Mietelauseita

Kansan hyvinvointia ei luoda pääomalla yhden tai kahden miespolven ajalla; kansan hyvinvoinnin määrää luova työ.

*

Avioliittoon ja perheeseen perustuvat kansojen kohtalot. Mitä on jaloa, sille on avioliitto peruskivenä.

*

Esi-isiemme elämänvaiheitten tunteminen on kunnia-asia.

*

Kansallinen nousu voi luoda vapauden, mutta saavutetun vapauden voi tehdä pysyväiseksi ainoastaan kansallinen, korkea kulttuuri.

*

Kansalia täytyy olla johtaja, mutta hän ei saa olla tyranni, vaan oikeus.

*

Luja puolustustahto on todiste kansan elinvoimaisuudesta.

*

Kansa, joka uhraa puolustukseensa, turvaa olemassaolonsa.

*

Yhteiskuntaa ei ole luotu massasta, vaan yksilöistä, joista jokaisella on tehtävänsä.

*

Jos pystyisin luomaan jotain suurta, loisin sellaista, mikä tekisi ainakin yhden ihmisen paremmaksi — itseni.

Patriootti.

Syvyyksissä soi

SYVYYKSISSÄ SOI.

VAIVUN PÄIVÄN TAISTOON UUPUNEENA

UNIENI LEPOKAMMIOON.

SIELUN TUMMA LINTU LAULAA KORKEUKSISSA

SÄVELISSÄ HEHKU YLIMAALLINEN.

SYVYYKSISSÄ SOI.

SIELUN TUMMA LINTU

MURTAA KAHLEEN PAINOT,

LAULAA PÄIVÄÄN UUTEEN

UUPUNEEN.

YRJÖ KOIVUKARI.

Runo

RUNO ON SATU, IHMINEN

LÖYSI SEN POLUILTA SYDÄMEN.

TODEN KUKKIA EI SE NÄÄ,

UNTA JA UNEN IKÄVÄÄ.

SIKSI SEN KUKAT KAUNEIMMAT

YHDEN KEVÄÄNSÄ KUKKIVAT.

YHDEN UNENSA TUOKION.

UNTA VAIN KAUNIS ON.

LAURI HELES.

saavuttanut ainoan varman aseman juuri nykyajassa.

Vanhan, materialismin viidakoissa huokaillevan filosofian yhtä hyvin kuin taiteen ja uskonnon aika on ohi. On aukenemassa uuden, uskonnon, filosofian ja taiteen yhtymisen kautta syntyvä, hengen viljelyn kausi. On syntymässä kaaoksen vallan hajoittama uusi runous, joka kirkastaa kristinuskon ja kaik-

kien uskontojen sielun, mikä tähän saakka on ollut mystiikan hämärään kätkeytyä. Se on oleva korkeamman moraalien, rohkeamman voiman synnyttämää elämän ja teon runoutta, jossa soi uusi poljento, uusi rytmi... Vanhan estetiikan lakien soveltaminen tähän uuteen on mahdottomuus.

Yrjö Koivukari.

Platonin "Valtio" suomeksi

KULTTUURITAPAU S

Klassillisen filosofian harrastajain pis-
kuinen lauma maassamme pyrkii pitä-
mään ääntä edustamansa alan verratto-
masta sivistysmerkityksestä. Niin paljon
epämääräisesti ajateltua, jopa onttoakin
kuin näihin vakuutteluihin sisältyykin,
täytyy kuitenkin ilolla ja tunnustuksella
merkitä, että viime vuosikymmeninä on
tämän harrastuspiirin meidän oloissamme
ainoa varsinaisesti hedelmiä kantava puo-
li, antiikin suurten hengentuotteiden siir-
ttäminen kielellemme, tuottanut eräitä suu-
ria tuloksia. Otto Mannisen suuritöinen
Homeros-käännös oli mieltäsykähdyttävä
tapaus, ja toista samanlaista merkitsee
O. E. Tudeerin ennen kuolmaansa lop-
puunsa suorittama Platonin Politeian kään-
ttäminen. Teos pääsi julkisuuteen v. 1933,
ja on tähän asti sivuutettu melkein täy-
dellisellä vaikeutella, minkä pitäisi he-
rättää kysymyksiä. Onko hahan siten, että
filologinen näpertely nielee niin tarkoin
klassillisen kulttuuriperinnön vaalijaimme
energian, ettei tämä kunnioitettavasta
iästään huolimatta huolimatta eläviä,
ajankohtaisia kysymyksiä kuohuva jätti-
läisluomus jaksa herättää eläviä ajatuk-
sia?

Platonin viljelemä dialogimuoto ei syk-
kivästä elämästään ja välkehtivästä aja-
tusrikkaudestaan huolimatta kylläkään
helpota yleiskatsauksellisuutta. Syntyy
kyllä eräänlainen olympolainen pakina
ihmiselämän, yhteiskunnan ja olevaisuus-

den suurimmista, ikuisista kysymyksistä,
milloin leikkivän kepeä tai huumoria pur-
suva, milloin vihaa salamoiva, milloin py-
hään hartauteen ylenevä, milloin syvämie-
lisin otsarypyin kysymyksiä pohtiva. Mut-
ta nykyaikaisen tyyliä kannalta herää
sitä vaikutelmaa, että keskustelun elok-
kuudelle uhrataan liiaksi jäntevän ajatus-
tenkehittelyn selkeyttä. Tuntuu kuin täy-
tyisi laajoille aloille hajoitettut lausunnot
kustakin kysymyksestä koota yhteen sekä
alistaa pienten erikoistutkimusten koh-
teeksi. Koetettakoon seuraavassa kuiten-
kin muutamia tilapäisiä viittauksia kiin-
nittää tämän lehden lukijain huomiota
teokseen, joka eetillisine ja kasvatustopil-
lisine aatteineen, yhteiskuntakäsityksi-
neen sekä metafysiisilline elämäntuntoi-
neen kykenisi antamaan vastaanottaville
mielille hengenravintoa ei vain muuta-
miksi lyhyiksi lukemisen hetkiksi, vaan
vuosikausiksi ja koko elämänsä ajaksi.

Kuten Sokrateen on Platoninkin filoso-
fian lähtökohtana varsinaisesti eetillisyy-
den, tosihyvän, ihmiselämän perusarvon
probleemi. Eetillisesti heräämättömän ih-
misen elämänmenon Platon kuvaa väke-
vän havainnollisesti siten, että nämä olen-
not "katsoen elukkein tavoin alaspäin, pää-
kumarassa maata ja pöytiä kohti, syövät
rehujaan ja parittelevat, sekä himoiten
saada aina enemmän näitä nautintoja he
potkivat ja puskevat toinen toistaan rau-
taisin sarvin ja kaviolin sekä tappavat toi-

siaan kyllästymättömyyden vuoksi — —”. Havainnollistuttaakseen ihmisyysskasvun etenemisen tältä asteelta hän kehoittaa meitä kuvittelemaan mielessämme kimairamaisen sekasikiön, eläimen, joka on täynnä niinhyvin kesyjen kuin villien eläinten ruumiinosia (sekä näitä vastavia himoja ja tarpeita), edelleen tämän kuvituksen rinnalle väkevän jalopeuran, sekä lopuksi vielä heikon ihmisolennon; kun nyt oletamme kaikki nuo kolme oliota vielä jollakin tavoin yhteenkasvettuneiksi, niin että ne muodostavat yhden elävän ja toimivan olennon, sekä ajattelemme tälle olennot ihmisestä ulkokuoren, silloin on meillä mielikuva tavallisesta tyypillisestä ihmisolennosta, jonka olemuksessa oleva sisäinen, tosi ihmisyysskuva on vasta heikkona alkuna. Siveellisyys, eettisen ajatusselvittelyn, käytännöllisen kasvatus-toiminnan ja politiikan tehtävänä olisi nyt kasvattaa ja vahvistaa tuota olemuksemme kätkeytyvää ihmisyysskuvaa sekä saattaa olemuksemme kimairamaiset ainekset tämän vallan ja johdon alaisuuteen: ” — — — jokaisen on parempi olla jumalaisen ja järjellisen hallittavana, jos mahdollista siten, että hänellä on tämä jumalainen ja järjellinen omanaan, omassa itsessään, mutta muussa tapauksessa siten, että se ulkoapäin hallitsee häntä, jotta mikäli mahdollista kaikki olisimme yhdenvertaisia ja ystäviä, ollen saman johdon alaisia.”

Eettisessä käsitteiden selvittelyssään erottaa Platon perushyveistä, ”kardinaalihyveitä”, varsinaisesti neljä. Yleisin, kaikkia ihmisiä koskeva ja sellaisena tavallaan keskeisin yksilöeettinen perushyve on hänen esityksessään tervemielisyys, ”sophrosyne.” Lähinnä sisältää tämä inhimillisten viettien ja tarpeiden kohtuuden ja sisäisen harmonian ajatuksen, vapauden turmelevista himoista ja pyyteistä, joten se usein tulkitaan itsehillinnän käsitteellä. Tervemielisyyteen kuuluu kuitenkin oikeastaan varsin laaja ja monivivahteinen ajatussisältö: kun tämän

hyveen erikoistehtävänä on pitää aisoissa ihmisolemuksen monipäisiä ja moninaisia himoja kiehuvan kimaira-luonnon liikkeitä ja elämänilmauksia tietoisesta, tasasuhtaisuuteen pyrkivän harkinnan avulla, voi sen sanoa edustavan myös järkevyyttä ja tietoista elämänviisauden harrastusta. Se on lähinnä yksilön elämän tasasuhtaista, tervettä kulkua edustava hyve, mutta sillä on samalla erinomaisen laaja sosiaalinen kantoisuus, sitä tarvitsevat yhteiskunnassaan niinhyvin hallitsevat kuin hallittavatkin kerrokset, ja levinneenä kautta koko valtion se ”saapi kaiken sointumaan yhteen läpi koko ääniasteikon, niinhyvin heikoimmat kuin väkevimmät ja keskinkertaiset, luokiteltakoon heidät, jos niin haluat, viisauden tai voiman tai lukumäärän tai onnellisuuden tai jonkun muun mukaan, oli se mikä tahansa.” Sosiaaliselta puoleltaan tervemielisyys vaikutuksineen yhtyy jotenkin likeisesti Platonin sosiaaliseen perushyveeseen, oikeamielisyyteen.

Platonin muutkin kolme päähyvettä, viisaus, joka edustaa lähinnä tietöelämän vaalintaa nimenomaan yhteiskuntaelämän oikean johtamisen tarkoituksiperin, urhoollisuus, hänen ihannevaltionsa toimeenpanevien hallintomiesten ja sotilaitten päähyve, sekä oikeamielisyyden, varsinaisen sosiaalisen kardinaalihyve, edustavat luonnollisesti samalla myös yleisinhimillisiä elämänarvoja yksilöeettisin kantoisuuksin, mutta ovat perusteluiltaan ja keskeisimmältä merkitykseltään sosiaalisia arvoja, joiden erilaista osuutta eri yhteiskunta-asemissa Platon korostaa. Jalomuo-toisen, realisesti huomioidun ja samalla kuitenkin ihanteellisesta, syvältäkumpuavien metafysiillisten aavistelujen täyttämästä mielestä kasvavan ihmisyysskuvan hän eteemme piirtää näine viisaudenharastusta, mielenuljuutta ja oikeamielisyyttä julistavine, sophrosynen tasasuhtaista ihmisolemuksen harmoniaa teroittavine ajatuksineen perushyveistä.

Teoksen keskeisin probleemi on kuitenkin oikeudenmukaisen yhteiskunnan aate ja tämän toteuttamiseen kykenevän kasvatusjärjestelmän luominen: "Mutta kaikkein tärkein ja kaunein laji viisautta on se, joka koskee valtion ja yksityistalouden järjestelyä, minkä nimenä on kohtuullisuus ja oikeamielisyys". Koko teoksen ajatuskehittelyiden läpi kulkee se "punaisena johtolankana" kuultava käsitys, että yhteiskunta on rakenteeltaan terve vain silloin, kun kukin sen jäsen pääsee tyydyttävällä tavalla kehittämään yhteisön piirissä ja sen elämän rikastuttamana omaa luontaista, tervettä yksilöllisyytään yhteisöelämän parhaan asettamissa rajoissa. Usein on kireästi korostettu sen yhteiskuntaihanteen jäykkää säätyjakaisuutta, jonka Platon ohjelmakseen hahmoittelee. Hänen melkeinpä nykyaikaiseen tapaan korostama uskonsa perinnöllisyystekijöihin myös ihmisyyksilön henkisen kehityksen perustana antaakin jonkinmoista aihetta tällaiseen käsitykseen, varsinkin, jos pysähdytään sille talouskehityksen asteelle, joka hänen aikanaan oli tunnettu. Mutta toisaalta sisältää hänen kuulu myyttinsä myös piirteen, joka viittaa täysin nykyaikaisen persoonallisuusperiaatteen mukaiseen yhteiskuntaihanteeseen: kun Zeus loi ihmiset, pani hän heidän aivoihinsa erilaisia metalleja, toisille viisauden kultaa, toisille rohkeuden ja tarmon hopeaa ja vaskea, toisille rautaa ja muita halvempia metalleja; ja tavallisesti perivät lapset vanhemmiltaan nuo lahjansa sekä ovat oikeutettuja niitä vastaaviin yhteiskunta-asemiin, mutta joskus syntyy ajattelijain ja oppineiden säädysissä lapsia, jotka ovat oikeutetut vain lyhytaikaiseen opetukseen sekä velvolliset tavalliseen ammattityöhön, kun taas käsityöläisten lapsissa voi ilmetä toisinaan niitä henkisiä ominaisuuksia, jotka oikeuttavat heidät yhteiskunnan johtoasemiin. Voi huoletta esittää sen väitteen, että orjuutta puoltavaan Aristoteleskeen verraten esiintyy Platonilla perin nykyai-

kaista ajatusainehistoa, olkoonkin että hän on paljon rajoitetummin sidottu kreikkalaisen kaupunkivaltion ahtaaseen piiriin kuin Aleksanterin valloitusretken nähnyt nuorempi kilpaveikkonsa yhteiskuntatieteiden synnyn kiintoisalla aikakaudella.

Omat kiintoisat probleemiryhmänsä muodostavat "Valtion" edustama ylempien säätyjen kulutuskommunismi, avio-liitto-olot, laajat kasvatustyötä koskevat pohdiskelut, erilaisten poliittisten ajatussuuntien säkenöivän elokas ja ajatuksiaherättävä koskettelo. Vaikka niissä kaikissa ilmenee kreikkalaisen poliiksen ja silloisten tuotanto-olojen kokemuskehän asettamia näköpiirin rajoituksia, avautuu Platonin ajatuksista näissäkin kohdin huikaisevia näköaloja jopa meidänkin aikaisiin päivänkysymyksiin. Muistamista ansaitsee, että vanhuudenteoksessaan "Lait" tinki Platon itsekin melkoisesti siitä yhteiskuntareformaattorin hurjapäisestä rationalistisesta uudistusohjelmasta, mitä näissä kohden osittain ilmenee.

Teoksen ajatuskehittelyjä kokonaisuudessaan kannattaa omalaatuisen rationalistisen mystikon syvä ja harrasmielinen metafysiillinen elämäntunto, joka purkautuu kymmenennen kirjan lopulla valtaviksi kosmillisen tapahtumisen näyiksi oppeineen sielunvaelluksesta ja jälleensyntymisestä. Herää ehdottomasti se ajatus, että kristilliset tuonpuoleisuuskäsitteet ovat rikkaan miehen ja Lazaruksen myytistä alkaen imeneet olennaisia vaikutelmia näistä näyistä, joskin alkukristillinen sosiaalinen tuntemistapa on osittain toinen. Tunsiko Nasaretin ihmeellinen rakennustyöläinen suorastaan Platonin teoksia? Kysymykseen ei ole helppo vastata ilman seikkaperäisempää ainehiston pohdintaa. Omasta puolestani olen sattunut löytämään Jeesuksen puheista vain yhden lausuman, joka suorastaan sananmukaisesti esiintyy jo Platonilla: kehoituksen pahentavan käden hakkaamiseen pois. Ja toisaalta on Jeesuksen ke-

Kotiseudulle

EI NE MUISTISTA MURENE
SUURET SYNTYMÄSIJANI
MAAT MATALAT, NIITYT LAAJAT,
LEPPÄLEHDOT LEMPEHIMMÄT.

EI NE MUISTISTA MURENE
ÄÄRET ALLANI AVARAT,
JOTKA TAIVAHAN TAVATEN
PÄIVÄNPAISTEESSA PALAVAT.

TÖRMÄ HONGIKON TAKANA,
LEHVÄKOIVIKKO KOREA,
SATA VUOTTA SAMMALTUNUT,
KASTEHELMISTÄ VALUVI.

SINNE MUINEN MULLATTIHIN,
SUURENA SOTASUVENA,
PANNEN KYLKI KYLJITYSTEN,
KOKO SANKARISUKUNI.

EI NE MUISTISTA MURENE,
SINNE SIELUNI SITОВI,
KUISKE HELLÄ KOTIKUUSEN,
EMONI RUKOUS IHANA,
OPPIMANI ISÄMEITÄ.

HEIKKI TOPPILA

hitys ilmeisesti käynyt ratkaisevasti juutalaisen profeettallisen sekä apokalyptisen tradition pohjalla. Kun Platonin kehityksessä taas orfilaisella ja pythagoralaisella liikkeellä on ollut valtava vaikutus, on olemassa sekin mahdollisuus, että molemmat ovat juoneet samasta lähteestä.

Kaikessa tapauksessa: valtavia ajatus-sarjoja, syvämielistä elämänviisautta, aavistuttelevia näkyjä ihmiskunnan kulttuurikehitykseen, lisää valoa jopa ajan-kohtaisiin kysymyksiin säteilee tämä nyt suomeksi saatu teos. Kulttuuritapaus, jota olisi juhlistava ainoalla oikealla tavalla: teosta lukien ja sen käsittelemiä kysy-

myksiä mietiskellen. Todellisen palveluksen sivistyselämällemme tekisi joku kreikankielen ja antiikin tutkija kirjoittamalla tutkimuksen, jossa "Valtion" käsittelemät tärkeimmät probleemit joutuisivat järjestelmällisesti valaisemaan Platonin ajatusmaailmaa ja siitä avautuvia vertauskohtia nykyaikaiseen tietotasoon sekä elämänkäsitykseen. Jopa joku yksityinenkin aihepiiri, esim. Platonin kasvatusaatteet, muodostaisi työn, joka herättäisi uskoa, ettei klassillinen filologia ole silti elävää kulttuurikehitystä näännyttävää painolastia.

Aappo Heikkinen.

Turjanlinnan pyhä jääkärimuisto

Siitä on siis parikymmentä vuotta, kun Hallan Ukko ohjasi jääkäriupseerit salaisesta etapistaan kotiin. Ensimmäiset minun kurkkihirtteni alla vierailleet jääkärit olivat *Friedel Jacobsson* ja *Martti Wallenius*, kaksi isänmaan historiassa hyvin tunnettua urhoa, joista edellinen kaatui Tornion taistelussa. Vähän myöhemmin vieraili kodissani ryhmä aktivisteja ja jääkäreitä, joista muistiini on jäänyt paitsi "Pursiaista" (toistamiseen käynyt samaa tulevaa kenraalia) maisteri *Herman Stenberg* ja jääkäriups. *Tauno Granit-Ilmoniemi*. Kohdistan muistoni ensimmäiseen jääkäri-ilmestykseen. Ne olivat korkeita hetkiä kodissani, kaikki salat julistettiin julki, aseita kalisteltiin, Lockstedt leirin temppuja leikittiin, jääkäri-lauluja laulettiin keskellä yötä — syvä korpi ja sen nukkuva kansa ympärillä ei tietänyt mitään. Marssittiin kelirikossa kirkonkylään ja Hallan Ukon pyhän parran pärinän avulla valloitettiin aktivisille yksi ja toinen tärkeä piste. Hallan Ukon parran pärinää voisi hyvin verrata kuularuiskun papatukseen — jälkeä se teki.

"Tulkaa jääkärit, tulkaa vaan
Siperian koiria karkoittamaan!"

Satumaiseen muistoon on jäänyt kolmi-
penikulmainen hiihtoni jääkärien ja akti-
vistien kanssa Hallan etappiin — "Jääkä-
risaareen", jossa vietettiin parinkymme-

nen yliloikkarin läksiäisiä Ruotsiin ja Saksaan. Olen vieläkin näkevinäni san-
tarmeja pakenevan tohtori Sivénin heh-
kuvat silmät savusaunan hämärissä, olen
vieläkin kuulevinani Friedel Jacobssonin
korkeaisänmaalliset puheet ja näkevinä-
ni, miten *Lennart Oesch* jakeli voilleipiä
varustaen ne rautaristin näköisillä leik-
keleillä — se nuorukainenhan oli jonkun
Sveitsiläisen juustoherran poika, joka
myöhemmin, yhtä hyvin kuin Hallan etap-
pisaunassa kokin tointa, hoitelee yleisesi-
kunnan päällikön virkaa. Siellä esitti
härnäläistä puukkotanssia myös nykyi-
nen körttiläinen majuri *Viitasalo*, siellä oli
Koivisto, *Savolainen-Karanko*, *Salminen*,
Sutinen, *Sihvonen*, *Niukkanen* ynnä moni
muu. Korkea isänmaallinen laulu kajahti
syvässä korvessa ja sarvipääporoilla ajeti-
tiin. Omat naisetkin mukana.

Elon mainingit *korkeina* kävivät!

Oi noita iki-ihmeellisiä aikoja, jolloin
isänmaan salajohto oli jättiläisnuorukai-
sen salaisissa käsissä ja korpikommunis-
timme vielä uinaili lapsen kapalloissaan
eikä kyennyt meitä häiritsemään!

Haarniskat Hindenburgin
kaukana kiiltää,
Suomenpa sydänverta
turman tuska viiltää —
Tulkaa jääkärit,
tulkaa vaan
omaa maatanne
valloittamaan!

Turjanlinnan jääkäritarina häipyi, Hallan etappi oli tehnyt tehtävänsä, kohtalo vei korpikirjailijan Ouluun ja siellä ollessa syttyi vapaussota.

Korpikirjailija joutui rintamarunoilijaksi, kuuli tykkien jyminää, kuuli kiväärin kuulien viuhinan korvissansa, paiskautui joskus maahan iskevän shrapnellin pommin tieltä, kahlasi yli kaatuneiden kentän ja näki satoja verisiä ruumiita.

Me vietämme siis sen historiallisen vuoden muistojuhlaa, jolloin kaikki valkoisen leirin väki oli veljiä ja siskoja keskenään. Suuri hätä ja suuri vaara ja isänmaan rakkaus yhdisti meidät synnyinmaan kauniiksi, sopivaksi lapsilaumaksi.

Mutta kuinka on nyt, nyt juuri? Olemmeko veljiä ja siskoja? Käyn aniharvoin siinä kirkonkylässä, jossa silloin Hallan Ukon ja myöhemmin korkeitten jääkäriupseerien kera raivasimme tien sille aattelelle, joka liitti ja synnytti *suojeluskunnan* tänne raukoille rajoillekin. Kohtaan aluepäällikön ja kummastelen. Miksi tuo nuori mies ei koskaan ole näkevinäänkään minua, jos kohta en ole kenraali? Miksi hän ei ystävällisestä kutsustakaan suostu tulemaan sinne, missä juuri tämän pitäjän historiaa luotiin ja missä nykyiset korkeat kenraalit makasivat lattiallani hehkuvin rinnoin ennustaen pyhää sotaa ”pirua ja ryssää” vastaan. Tähän asti kaikki rajaseudun upseerit kutsumatta tulivat korkeita jääkärimuistoja verestämään, mutta tämä yksi antaa ymmärtää, että olisi muka aivan liian suuri kunnia, jos hänkin niin tekisi. Seurustelen vanhojen sotakarhujen kanssa, joilla on kunniamerkkejä enempi kuin rintaan mahtuu, mutta tämä rajaseudun nuori sotakarhupenikka väistelee minua, siviiliä ja ikään kuin murisee.

Entäs lukemattomat johtavat kansalaiset korpikyissä ja pikku kaupungeissa? Sellaisetkin, jotka vasta olivat poikasia sotavuotena, ovat nyt suuria sankareita, jotka silmää räpäyttämättä väittävät, että

MARTTI MERENMAA:

Sankari

YLVÄÄNÄ, VOITON HUUMASSAAN
KÄY MONI NAPOLEON,
KEN NUUSKI KARTTAA TOUHUS-
SAAN,
KUN JOUKOT SUORI TEON.

PÄÄ ULJAS VIIPPOO, KEIKKAILEE,
KUN TAIPUU NISKAT VÄEN.
HÄN SANKARIKSI SEIKKAILEE
LAMPAILLE ÄRÄHTÄEN.

KEHNOSTI MIESTÄ YMMÄRTÄIN
KAKS TÄHKÄÄ KÄTEEN HAEN.
SE TYHJÄ KEIKKUU KENOPÄIN,
TÄYS NUOKKUU KUMARTAEN.

Uusi Job

ISKU ISKUN JÄLKEEN SEURAA
MIESTÄ KÖYHÄÄ, RUNNELTUA.
VIIMEIN, LYÖTYNÄ KUIN TEURAS,
KUULTIIN KURJAN PUHELUA:

ISÄ, RYHTIÄ SUO MULLE,
ETTEN ETEES TOMUUN NÖYRTYIS,
HENKENI SUO ANTAA SULLE
ILMAN, ETTÄ SELKÄ KÖYRTYIS.

SALLI LYÖNTIS AIKA MUSTA
KESTÄÄ SUULLA SULJETULLA,
ETÄ ILMAN RUKOUSTA
VOISIN SINUN ETEES TULLA.

juuri he pelastivat kotiseudun ja melkein koko isänmaan. Ja kas kummaa! heillä on urhoollisuusmitalit ja muut helyt kuin mustalaisen hevosilla ja paikallishistoria, jota ei kukaan asiantuntija ole tarkastanut liittää heidät tosiaankin sankarilaumaan. Mutta annappa, että syttyisi uusi sota? — seis, en jatka pitemmälti.

Saanan sentään omasta korpipesästäni kohottaa vaatimattoman eläkөөnhuutoni kotikultani 20-vuotisille jääkärimuistoille!

ILMARI KIANTO.

Anjanpellon arvoitus

*Ihanasti korvissani aina
nimi Anjanpelto soi;
sydämeni riutumaan sa saatat,
Anjanpelto kaukana;
siellä näin mä taivaan kauniin immen,
mutta katosi hän ainiaks.*

Näihin samalla heleihin ja aavistutteleviin sanoihin päättyy Aleksis Kiven runo "Anjanpelto". Markkinoitten pauhussa kulkien runoilija näkee "ihanaisen immen", jonka väentungos pian peittää hänen näkyvistänsä.

*enkö löydä enää haamuansa
Anjanpellon ihanal,
en tän mailman turul lakealla . . .*

On otaksuttu, että Kivi olisi v. 1866 käynyt Anjanpellon markkinoilla Asikkalassa ja siellä kokenut runossa kuvatun elämyksen. "Tämän voimakkaan elämyksen takia muuttui runoilijalle Anjanpelto henkilökohtaisesti läheiseksi muistoksi ja nimeksi", arvelee tri J. V. Lehtonen teoksessaan "Nurmijärven poika".

Varmoja todisteita Anjanpellon-retkestä ei ole säilynyt. Mutta varmasti voidaan todeta, että nimi Anjanpelto todella on merkinnyt Kivelle epätavallista elämystä.

Kuin omituisena yhteensattumana välähtää lukijan mieleen Kiven viimeisestä näytelmästä nuorukaishahmo nimeltä Anian. Hänen epiteettinsä on toistuvasti "kaunis", hän saapuu kaukaa, viivähtää tuokion ja häipyi pohjoiseen, "Suomen autioille ahoille". Sisäisiltä piirteiltään hän on veretön, varjomainen unisakulkija, enemmän nainen kuin mies. Mikä hänessä kiehtoo Margarettaa — ja Kiveä? Nimi Anian. 23 kertaa Margaretta sopertaa rakastettunsa nimen, Anian vain viidesti. Lisäksi toistavat Conon ja Kaarin 12 kertaa saman oudon-tunteikaan sanan. "Anian, oi Anian!" "Mun Aniani!" "Kaunis Anian!" "Oi katala Anian!" "Kuule mun valani Anian!"

Entä mitä on tällä nuorukaisella tekemistä Anjanpellon markkinain ja "taivaan kauniin immen" kanssa? "Ei mitään", vastaa terve

järki. Mutta lukijan mieleen juohtuu, että myöskin "Selman juonet"-näytelmän kaunis nuorukaisrakastettu alunperin oli nimeltään Anian, vaikka Kivi sittemmin on ristinyt — "naamioinut", tekisi mieli sanoa — tämän passiivisen uneksijan Kilianiksi. Saman nimen on saanut myös "Alman" kaunis, kaukainen ja petolliseksi luultu mielitietty.

Muistamme muitakin "taivaan kauniita" impä ja nuorukaisia Kiven runoudesta. Muistamme erään vain katkelmittain säilyneen lemmenrunon nimeltä Aina. Muistamme Ainiäkin ("Kullervo"), Seunalan liinatukkaisen, kainosilmäisen Annan ("Seitsemän veljestä"), Hannan ("Karkurit"), Alman ("Alma"-niminen runo ja näytelmä), Atalantan ("Atalantta"), Elman ("Karkurit"), Elinan ("Alma"), Selman ("Selman juonet"), Kelmän ("Kullervo"), Venlan ("Seitsemän veljestä"), Theklan ("Selman juonet"), Eevan ("Kihlaus"), Kreetan ("Nummisuutarit"), Margaretan ("Margaretan"), Mariannen ("Canzio"), Marianan ("Olviretki"), Jaanan ("Nummisuutarit"), "ylevästi astuvan Dianan" ("Mies"), Kaarinin ("Margareta" ja "Atalantta"), Rachelin ("Canzio"), Aramin ("Lea"), Tapanin ("Yö ja päivä"), Angelon ("Canzio"), Agneksen ("Atalantta"), Paulin ("Karkurit"), Laurin ("Seitsemän veljestä"), Claudion ja Chanzion ("Canzio"), Nikon ja Kriston ("Nummisuutarit"), Eerikin ("Koto ja kahleet"), Eeron ("Seitsemän veljestä"), Leonardin ("Atalantta"), Leon ("Leo ja Liina"), Lean ("Lea"), Liinan ("Leo ja Liina"), sekä Liisan ("Yö ja päivä").

Sekavaa nimien ryteikköä, oikun ja sattuman allakasta poimiskelemaa? Siltä voi näytää. Mutta lukija, jota Anjanpellon arvoitus askarruttaa, uskaltautuu näköjään lapsekkaaseen sanaleikkiin. Hän ryhmittelee nimirytekön uusiin järjestyksiin, vieläpä vallan "epäasiallisin" perustein:

jaana, diaana, mariaana, aaram, raakel, kaarin, anna, alma, hanna, atalantta, margareeta, tapani, agnes, mariamne, angelo, kant-

sio, anian, mariamne, mariaana, aina, ainikki, pauli, lauri, klaudio, leea, eeva, kreeta, margareeta, eerikki, cero, leo, leonard, elma, selma, venla, tekla, elina, kelmä, liina, liisa, kilian, kristo, niko.

anian, angelo, anna, hanna, atalannta, tapani, niko, kantsio, kilian, mariaana, diaana, jaana, venla, aina, ainikki, liina, leonard, angnes, mariamne, aaram.

lauri, klaudio, lea, leo, atalannta, kilian, pauli, liisa, liina, tekla, venla, alma, elina, elma, selma, kelmä, angelo, raakel.

Mitä taikaa noissa nimijonoissa on olevinaan? Yhtäläisiä voisi kai kyhätä minkä hyvänsä allakinsivun perusteella. — Koetta-kaammepa!

Miltä kuulostaa esimerkiksi Kiven teosten muu henkilönimistö? Topias, Martta, Esko, Iivari, Sakeri, Sepeteus, Antres, Mikko Vilkastus, Juhani, Tuomas, Aapo, Timo, Simeoni, Männistön Muori, Tammiston Kyösti, Kaisa, Aapeli, Eenokki, Jooseppi, Nyriikki, Käpsä, Viksari, Markus, Yrjö, Martti, Kerttu, Sakkeus, Joas, Ruben, Conon, Matti, Patrik, Timoteus, Maura, Anton, Marcia, Varro, Herman, Fokas, Härkä-Tuomo.

Ken vaivautuu yksityskohdittain vertailemaan näitä 40 eepillis-koomillis-objektiivista henkilönimeä edellä lueteltuihin 40 lyyrilliseroottis-subjektiiviseen henkilönnimeen, toteaa mieltäkiinnittäviä seikkoja.

Eri kerakeaineokset esiintyvät k.o. ryhmissä seuraavasti:

L-aines	19 kertaa	2 kertaa
N-aines	21	11
LM-aines	4	0
KL- ja KR-aines	3	0
R-aines AA:n tai EE:n yhteydessä	7	0

Yht. 54 kertaa 13 kertaa

K-aines (paitsi KL- ja KR-yhtymää)	8 kertaa	18 kertaa
P-aines	2	18
T-aines	6	19
H-aines	1	3
J-aines	1	4
M-aines (LM-yhtymää lu- kuunottamatta)	4	16
R-aines (e.m. tapausta lu- kuunottamatta)	4	18
S-aines	5	21
V- ja F-aines	2	5

Yht. 33 kertaa 112 kertaa

Voitaisiin esittää väite, että edelläesitetty ryhmitys on osaksi mielivaltainen. Esim.

"mielittetyt" Eeva ja Venla voitaisiin syystä vaatia siirrettäväksi I ryhmästä II:een. Mutta tällöin havaittaisiin, että tilasto V-aineksen kohdalta tarkistuisi entistäänkin selväpuheisemmaksi. Sama koskee useita muitakin "rajatapauksia".

Säännöt sinetöivänä poikkeuksena on kuitenkin mainittava "Karkurien" kaunis Tyko ja Häijy Niilo, jotka äänteellisessä suhteessa ovat kummallinen vaihdokaspari.

Mitä jyrkin on ryhmien vokaalinenkin vastakohtaisuus. I ryhmässä hallitsevat A, E ja I eri yhdistelmin miltei yksinvaltiaina: pari kertaa vilahtaa puolueeton AU-diftongi näkö-sälle, O osoitaksen vain nimien korottamisessa tavuissa, Ä esiintyy nimessä Kelmä ja U, Y ja Ö puuttuvat kokonaan. II ryhmästä puuttuvat AA, EE ja II melkein täysin, A, E ja I esiintyvät kohtalaisen tiheään, OU, UO, Y, Ä ja Ö ovat runsaasti edustettuina.

On jo aika palata Anjanpellon arvoitukseen. Miksi soi tämä nimi niin "ihanasti" runoilija Aleksis Kiven korvissa. Lukija löytänee vastauksen itse.

Mutta vieläkin syvemmä tuon taivaallisen kauniin nimen ongelmaan on meidän lupa katsahtaa. Miksi kiehtovat Kiveä juuri Anian, Lea ja Liina — eivätkä esimerkiksi Yrjö, Tuulikki ja Lotta.

Elämäkertakirjallisuus ei jätä kysymystä vastauksetta. "Taivaan kauniin immen" nimet olivat Aleksis Kiven elämässä Albina Maria Palmqvist ja Alina (Helena) Frasa. Albina ja Alina! Ihmeellinen kohtalon oikkuko vai? Vai olisiko näissäkin neidoissa ollut ihaninta — nimi?

On mahdoton ratkaista, mikä osuus Kiven lyyrilliseen henkilönnimistöön on ollut oman ristimänimensä alkuaänteillä tahi hänen äitinsä Annastiinan nimellä. Emme myöskään voi sanoa, kätkeytyykö Agneksen, Angelon ja Mariannen nimiin muistuma Kiven nuorena kuolleen ja hänelle rakkaan Agnes-sisaren nimestä. Emme voi sanoa, selittykö Alman, Selman, Elman ja Kelmän nimiryhmä Ossianin laulujen Selmasta, Kivelle läheisestä sukunimestä Palmqvist, Albinan Hilma-sisaresta — vai jostakin aivan tuntemattomasta. Tietymätöntä on edelleen, onko Kriston, Kreetan ja Margaretan oudon kerakepitoisissa nimissä kaikua erään Töölön Kerstin eli Kristiinan nimestä vai yksinomaan palojokelaisen Kranin Kreetan häistä. Emmekä rohkene enempää kuin viitata mahdollisuuteen, että Nurmijärven kirkon Maaria, "naiskauneuden ihanne" Kiven mielestä, olisi tukenut Marianan, Mariannen, Margaretan, Aaramin, Raakelin ja Kaarinin nimiasua.

Nuijamiesten nimeen

*Te nuorukaiset, nimeen nuijamiesten
nyt talven pakkasyössä vannokaa:
Niin kauas kuin lyö revontulten liekki,
ei pohjolassa orjaa olla saa!*

*Niin kauan kuin lyö revontulten liekki,
ei pohjalainen väisty paikaltaan;
ja viime säde kuolleest' auringosta
viel' löytää vapahana Pohjanmaan.*

PAAVO HYNYNEN.

Jotakin toki rohkenemme varmasti väittää.
Kun Kivi aloittaa rakkaudenrunoistaan kau-
neimman sanoin

*"Nyt kanssani keinuhun käy
mun impeni, valkeal LIINAL"*

ja kun hän saman "Keinu"-runon kertosa-
keiksi sijoittaa säkeet

*„ja liehukoon impeni LIINA
illalla lempeäl"*

— silloin ei runoilijan tajussa ole väikkynyt
vaatekappale, jota ruotsalaiset kutsuvat ni-
mellä Duk ja eestiläiset nimellä Rätik!

Ja kun Seunalan Anna lauleli lapsellensa,
"Lauleli heleällä äänellä, kaulassa liina, liina
kuin lumi ja taivaan kaari", silloin helisee
tässä laulussa verrattomasti enemmän kuin
käsitteillä-ajatteleva jokamies konsanaan on
aavistanut.

Ja Anjanpellon arvoitus?

*"ANJANPELLON markkinoilla
olta, viinaa juotiin,
mustan härjän hinnalla
nuo KIHAKALUT tuotiin . . ."*

rallattaa "Seitsemän veljeksien" Eero. "Ani-
gaisten kadun haaraan" tulee humalapäinen
Lauri "ja siellä kohtasin viisi nokkelata naa-
raa". Irvokkaita yhteensattumia? Emme tie-
dä. Kirjallisuustieteen kehittyessä "sattuman"
takaa keksittäneen yhä useammin välttämät-
ömyys, sielullinen laki. Aleksis Kiven, a u d i-
tiivisen runoilijan, ei suinkaan ole
tarvinnut nähdä Anjanpellon tantereita luo-
dakseen runon markkinoitten pauhussa väik-
kyvästä immestä, joka häipyi kansan jouk-
koon jättämättä muuta muistoa kuin ihanan,
sydäntä riuduttavan nimen — Anjanpelto.

MATTI KUUSI.

SATU

Ahjo kysyy minultakin kirjoitusta, joka jol-
laintavoin kuvastaisi "pohjalaisen kulttuuri-
työn osuutta." Ja tulee mieleeni muuan ku-
vitelma. Se kenties sopinee tähän tarkoituk-
seen.

Oulussa on tietysti vielä koivuja kasvava
kaunis puisto, joka ennenvanhaan tunnettiin
Franzénin puiston nimellä. Paikka on kau-
pungin komein, lisäksi rauhallinen, lähellä
Merikosken kohinaa, ja kulttuurimuistojen
ympäröimä. Onhan sen sivulla esimerkiksi
"Oulun skoulu", eikä entisen yksityislyseon-
kaan rakennus ole etäällä.

Tämän puiston kuvittelen parhaaksi mah-
dolliseksi paikaksi jotain julkista muistomerk-
kiä varten, joka kuvastaisi juuri "pohjalaisen
kulttuurityön osuutta." Ja muistomerkkin ai-
heeksi tarjoutuu lähinnä oululaisten runoilijain
elämäntyö.

Jo vuosikausia olen Franzénin puistossa näh-
nyt runoilijapaltsaan. Sen latva tavoittelee
koivujen korkeutta. Se on nimittäin nelisen
metriä korkea, kolmisärmäinen, musta obe-
liski. Sen kiiltäviksi hiotut pinnat ovat omis-
tetut kolmelle runoilijalle, yksi kullekkin.
Kutakin edustaa runosäe tai pari, kullatuin
kirjaimin hakattuna obeliskin mustaan pin-
taan. Ehkäpä ylinnä vielä kullakin pinnalla
profiilikuva patinoitua pronssia.

Lienee kysymättäkin selvää ketkä ovat nuo
kolme. Tietenkin Kramsu, Koskenniemi ja
Siljo. Siinä on kolmikko, joka, Oulun kou-
luista lähteneenä, on plirtänyt nimensä koko
kansan tietoisuuteen. Ei minkäänkokaisen
Baabelin tarvitse hävetä heitä heidän koti-
kaupunkinaan.

En ole niin naiivi, että olettaisin kuvitelma-
ni koskaan toteutuvan. Siinä on liian monta
muttaa matkassa. Mutta ei kukaan voine kiel-
tää minua näkemästä maailman sellaisena
kuin minua lystää. Ja sen puistikon, jonka
kohtalon sormi on sijoittanut Pokkitörmälle,
Oulun skoulun ja Lääninhallituksen julkisivu-
jen eteen, sen näen aina runon puistona, kes-
kellä musta obeliski kultaisin kirjaimin.
Talvella se nousee lumisesta tantereesta, re-
vontulten säihkyn alla. Kuulakkaana kesä-
yönä sitä kiertää kukkaistutus. Ja Merikosken
helmeilevä kohina hyväilee sen kylkiin hakat-
tuja säkeitä.

Siinäpä kuvitelmani. Tai olkoon vaikka
satu.

Aaro Hellaakoski.

Pois jäävyöhykkeen sisältä!

Viljanen vaatii kirjallisuudelta kylmyyttä ja kovuutta, Paavolainen ja Vaas-kivi suosittelevat jotakin vapautetun erotiikan siunausta tuovaa "paluuta vaistojen puoleen." Eikö tämä jäätyminen tosiasiallisesti ole viety jo järkyttävälle hiilimurska-asteelle? Ihmisten ympärille kiertyvä nahkea suojanaamio on muuttamassa muodon ihanteeksi lasittuneen ankeriaan, mutta sehän ei kestä muuta kuin nykyhetken. Elämän uudistuva voima purkautuu lakkaamatta etenevänä toimintana, murtaa ahdistavat kahleet jokaisen uuden sukupolven myötä. Tämän luonnon ekspressionistisen myrskyn ja palon löydämme ennen kaikkea uskonnon ihmisielussa synnyttämästä syvätaapahtumasta. Siksi astuu se vaikuttamaan myös taiteeseen aikanaan, sillä aika synnyttää uudet myrskykeskukset tuoden uuden sukupolven mukana nuorta uhmaa, tulisuuutta ja voimaa, joka ei vastuksista tiedä, on myötäkäyminen itse.

Millään keinotekoisilla pönkitysyriyksillä ei saada lahoa pötkelöä pysymään pystyssä. Aika odottaa nuoren taisteluvoimaisen taiteilijapolven esiinastumista.

"Kulttuurikriisi" ei ole järjen, vaan tunteen ja teon ongelma. Jos oikeauden puolesta kuohuvat, tekoihin purkautuvat tuntevoimat on huumattu, on sen päässä myös järjen pimento: kuolema.

Pois jäävyöhykkeen sisältä! Nuoruus ei vastustuksesta tiedä, se on myötäkäyminen itse.

VAIKENEVAT HUULET

Meillä elää vielä joitakin runon ja tutkimuksen äitejä ja isiä, joiden huulilta toivoisimme aukenevan sanaisen arkun. Elää muutamia todella suuria suomalaisen kulttuurityön syväraivaajia: Maria Jotuni, L. Onerva, Hollo, Manninen, Tarkiainen...! Miksi vaikenevat huulet? Ovatko sanat vaarallisia?

Ilta

*Sinä istut siinä ja ompelet.
On lähellä ikkuna avoin,
sen takana vaiheemme entiset
ja raskaat monella tavoin.*

*Sinä istut siinä. Mä kaiken nään,
kun katselen rakasta kättä.
Se uskoo minuun ja elämään
taas luottaen, pelkäämättä.*

*Syvä rauha yllä on maiseman,
tien yli käy sumujen sillat.
Minä suljen hitaasti ikkunan.
— Rakas, vielä on viileät illat.*

OIVA PALOHEIMO.

Talviyö

*Huurteen valkea teräs kiiltää puissa,
Kun viileä kaari talvi-yön hiuksilla.
— Sammukoon veretön rakkautemme
maan kylmään lumihehkuun.
Väkevä vereni — raudankylmä —
on liian raikas viini huultesi juoda.*

*Kuljen teräksisten puiden varjoon.
Tähdet — verettömän rakkautemme pienet
jääsydämet —*

*vajoavat aamuun,
sarastuksen tummanpunaiseen valoon.*

Paatiset virrat

*Mitä ovat mustat virrat,
raskaat kiviset rannat,
jähmeä laava mullan yllä?*

*Runoilijat, miksi laulatte
tuhon paatista virrroista synkein äänin?
Miksi taotte kuoleman kovaa miekkaa
raskain mustin nyrkein?*

*Yöt väistyvät ohitse.
Aamun punainen tahto
hulmahtaa tasankojen ylle.
Näette: multa puhkeaa elämään.
Pienet punaiset virrat
pulppuavat sydänten lähteistä
kaikkeen lihaan.*

*Miksi laulatte kivisistä painajaisunista,
runoilijat,
sarastavan aamun
auringonvalon ovella?*

EINO PITKÄKOSKI.

Kangastus

YMPÄRILLÄ KOLKKOUS,
HANGET, JÄÄ.
TUULI VARVUKOISSA
VAIN HETKEN VIIVÄHTÄÄ.

YÖSSÄ RASKAS HENGITYS
LIEVITTÄÄ
KYLmä KUURAN KIMMELLYS
HAAVAA VIILTÄVÄÄ.

KUULUU PEHMYT KUISKAUS:
— LÄHDE JO!
VUORTEN TAKAA ROMOTUS,
AAMU-AURINKO.

PYHÄAAMU, ERÄMAA —
KANGASTUS.
HERKIN SIIVIN VAELTAA
HERKKÄ AAVISTUS.

VESIPISAROITA,
LAUHEAA.
KEVÄT, LAPIN NOITA
VIRKOA.

TUOKSU KUUSIKOISTA
JUOVUTTAA.
KURKI RÄMESOISTA
HUUTAA RIEMUAAN.

NÄKY YÖSSÄ KEVÄÄN
HAALENTUU.
SINEEN HIMMENEVÄÄN
SOUTAA KYLMÄ KUU.

OLLI RAUTIO.

PUHE ÄLYSTÄ

Nykyaikana puhutaan kovin mielellään n.s. älystä, älyllisyydestä ikäänsäkin tämä älyily, jonkinlainen modernin alikulttuurin kukka, olisi kaiken viisauden mitta. — Tyhjä leili helisee, ohuessa on liikunto helppoa, nopeaa. Kaikki vahva ja syvä on raskaan, kuluttavan ponnistelun tulos. Eikö ihmisen todellinen syvähenkinen sielun elämä sisällä itsessään paljon avarammassa mielessä käsitteen äly? Ja eikö se sisällä suunnattomasti enemmän, minkä syvyys ei ole mitattavissa? Puheella älystä alkaa olla paha kaiku.

Ajassamme ovat entisen älyn ja järjen haaksirikon selvät oireet havaittavissa. N.s. kulttuurikriitikkojen äänessä on jotain rämi-sevää, katastrofia ennustavaa. Milloin Viis-saus katsoo silmiin Älyä, näkee se sen lävitse ja — vaikenee.

"Herran pelko on viisauden alku", sanoo

LUOKKASODAN AIKA ON OHI — AATESODAN AIKA ON ALKANUT

Luokkasota?

Kautta historian kestänyt kamppailu eri kansankerrosten välillä vallasta ja mam-monasta.

Aatesota?

Voimakkaan aatteen pakottama toiminta. Vastakkaiset aatevirtaukset pyrkivät kumoamaan toisensa, kuten positiivinen ja negatiivinen sähkö. Sekä elottomassa että elollisessa materiassa syntyy reaktioita, jotka muodostavat maailman kehittymisen.

Puuttumatta tarkemmin menneiden aikojen sotiin ryhdymme tutkimaan nykyistä tilannetta.

Kaksi aatetta, kansallinen ja kansainvälinen; tai suoremmin, fascismi ja liberalismi ottelevat keskenään 20:nneen vuositien maapallolla.

Fascismi edustaa itsekieltäymyksellä saavutettavaa kansan lujautta ja vaurautta, liberalismi rajoittamattomassa vapaudessa kukoistavaa maailmankulttuurin puutarhaa ruusuineen ja rikkaruohoineen.

Sinimustat iskevät edellisen aatteen puolesta. Meillä Suomessa käydään samaa aatesotaa.

Nuoriso tajuaa: kansallisen aatteen nykyisessä muodossaan on synnyttänyt kansainvälisen vapauden anarkistinen bol-sevismimuoto omalla mahdollisuudellaan. Näin syntyneen aatteen voittoa ei voi es-tää mikään, sillä sellainen on jokaisen ihmisen omaksuttava itsesäilytysvaiston ohjaamana.

Nuorison lippuun ovat aina sädehtineet uuden päivän tuliset keihäät.

Yhteenotto itsekieltäytymyksellisen ja materialistisen ajatuksen välillä on tulevaisuuden historian suuri kohta.

Aatteet ovat alkaneet taistella.

Paavo Hynninen.

vanha sana. Miten yksinkertaisesti sanottu viittaus huimaaviin syvyyksiin, mistä näkyy alku — loppua ei ole.

KIRKKO JA VALTIO

Yksi nykyhetken arkaluontoisimpia ja siksi kipeimmin uudistavia leikkauksia vaativa kysymys on kirkon suhteesta valtion, tai paremminkin voisimme sanoa kirkon tehtävästä valtion yhteydessä. Se kiiltoposkisten rovastien suojeluslaitos, mikä kirkko vielä suurimmalta osaltaan on ja minkä yhä edelleen perinnöllisesti turvaamiseksi se haalii kultakassoihinsa lisää kolikoita, on vaikuttanut, että kristinuskon on kaikkialla maailmassa kovalla koetuksella. Kommunistien näkökannalta asiaa katsellen on tämä luonnollinen kehityksen päätyminen, luonnollinen niin kauan kuin kirkko ei kykene tekemään oma-alotteisesti sellaisia uudistusleikkauksia, että kirkon työ sekä sosiaaliselta että henkisen kasvatuksen näkökannalta olisi selvän realismin silmillä nähtävissä suurten joukkojen, sorrettujen, elämän kovaosaisimman väestön vapauttamiseksi ja kohottamiseksi tähdätyä. Aikamme ihminen kerta kaikkiaan tietää, että ihminen ei elä ainoastaan hengestä, hän tarvitsee myöskin leipää, ja kuta raskaamman työn tekijä, sitä suuremman määrän kalorioita. Mikään lunastusoppi, mikään julistus sisäisestä rauhasta ja pelastuksesta ei tepsii yksilöihin, joiden täytyy taistella alkeellisimmasta: jokapäiväisestä leivästä oman ja perheensä ruumillisen välttämättömyyden tyydyttämiseksi.

Me ymmärrämme, mikä kansallisen yhtenäisyyden lujittamisen valtava merkitys voi kirkolla olla, jos se suuntaa työnsä kokonaan toisilta perusteilta lähteväin päämäärien mukaan kuin tähän saakka. Kirkon eroittaminen valtiosta tietää tosiasiallisesti koko kansakunnan siveellisen kunnon nopeaa alentumista, moraalielämän tuhoa, kansakunnan kuolemaa, ellei tilalle ole olemassa tai voida luoda korkeampaa ja tehoisampaa laitosta kansan siveelliseksi kasvatukseksi. Sen, mitä ko-

ti ja koulu tässä suhteessa tarjoaa, on itseasiassa kirkko luonut. Mutta sen, mitä koti ja koulu tuhoaa, mitä vastareaktion synnyttämät vastustuksen aallot tuhoavat, on myöskin kirkko luonut. Mitkään hösöttävät heräämiset, sisäiset herkistymiset, hurmiot ja muut eivät auta, ellei selkiintyneen näkemyksen jälkeen seuraa uudistunut tekoelämä, se ainoa, mikä on kristinuskon perustan, Kristuksen opin ydinvaatimus. Me elämme suuren kriisin kynnyksellä, jolloin kirkon on astuttava päättäväisesti ja määrätietoisesti luomaan työnsä ja toiminnalleen uusilta perusteilta ja uusiin päämääriin tähtäävää, ajan vaatimuksiin ja henkeen soveltuvaa organisatiota. Työn on lähdeittävä pääpaikoista, yliopistoista, kirkon ylimpien hallinnollisten pääpaikkojen johtajaistuimilta. Jesuiittamainen vastustus ei auta, kansan vaisto eroittaa oikean ja väärän, se, mitä väkivallalla ja pakolla kyetään kansasta puristamaan, saadaa myöhemmin kovin kalliisti maksaa.

Meillä käytetään yhä huomattavia pääomia kirkkojen ym. k u o l l e e n kapitaalین pystyttämiseen. Papiston palkkaus, ym. seikat koetetaan lujasti pitää vanhoillisella pohjalla. Kirkon toiminta on valistusvastaista, näin erittäinkin, kun on kysymys työväen valistuksen ja henkisen nousun ponnistuksista. Työväen kysymys on ajallamme korkeimmassa mielessä isänmaan kysymys. Suomen sosialidemokratia horjuu syöstäkö joukkonsa nihilismin, tuhon ja hävityksen suohon, seuratako Venäjän polkuja, vai uskaltautuako omaan, määrätietoiseen kansalliseen uudestirakennustyöhön. Kirkon voima ja kyky, jos sen johtajisto omaa rehellisyyttä astua luomaan uusia elimiä ja organisaatiotoimenpiteitä työväen kääntämiseksi takaisin uskontoon ja koko suomalaisen työväen liikkeen luonteen muuttamiseksi yhteiskuntavastaisesta yhteiskuntaa ra-

K I R J A T

TUTKIJA

Rafael Koskimies: YLEINEN RUNOUSOPPI. Otava.

Tähän saakka ei suomeksi ole ollut olemassa järjestelmällistä yleisesitystä runousopista, joka samalla sekä edustaisi tieteen nykyistä tasoa että tarjoaisi myöskin tieteseen perehtymättömälle yleiskatsauksen tähän estetiikan tieteenhaaraan. Tämän puutteen poistaa tri Koskimiehen monessa suhteessa ansioikas teos. Tekijä ei tyydy siinä käsittelemään ainoastaan kaunokirjallisuuden eri lajien, lyyrillisen, eepillisen ja draamallisen runoden syntyä, kehitystä sekä niistä esitettyjä teorioita, vaan esittelee johdannoksi tärkeimpiä esteettisiä käsitteitä ja näkökohtia. Monipuolisen tarkastelun alaiseksi joutuu m.m. sellainen mielenkiintoinen seikka kuin taiteilijan ja taideteoksen välinen suhde, taideteoksen syntymistapahtuma, jossa taiteilijan alitajuisen sielunelämän merkitys osoitetaan perustavaa laatua olevaksi. Nykytärkeä on myöskin luku muodosta ja tyylistä, jossa muodon ja sisällyksen väliset suhteet joutuvat kriittillisen arvioinnin kohteeksi. Tekijä tähdentää erikoisesti, ettei voida eroittaa toisistaan muotoa ja sisällystä, vaan ne esiintyvät aina yhteistoiminmassa ja yhteisvaikutuksin.

Teoksen pääosa käsittelee kuitenkin, kuten edellä on mainittu, runouden päälajeja. Kaikkien niiden esittelyssä tekijä lähtee erikoisista psykologisista alkutilanteista, jollainen jo-

kaiselle niistä on oletettavissa. Tältä pohjalta hän erittelee kutakin korostaen jokaisen erikoista luonnetta ja esiintymistapoja.

Tri Koskimiehen teos perustuu pääasiallisesti saksalaiseen ja englantilaiseen lähdekirjallisuuteen, joita hän näyttää hallitsevan kunnioitettavan perinpohjaisesti. Samalla hän kuitenkin esittää monista problemeista omia käsityksiään, joten teoksella on selvä persoonallinen leimansa.

Erikoisena ansiona on mainittava teoksen selkeä ja johdonmukainen sekä samalla lennokas esitystapa. Sen sijaan estetisoiva keikailu, joka harrastelijain teoksissa on silmiinpistävä, on tekijälle täysin vierasta.

Teokselle sopii toivoo sen ansaitsemaa laajaa lukijakuntaa.

LAURI K. NUKARI.

AINO KALLAS

VALITUT TEOKSET.

I osa. Valkea laiva. — Otava.

Aino Kallas valitsee useimmiten aiheensa sielun aaltoillun alueelta, missä toiselta puolen uskonnon synnyttämät eetosvoimat, toiselta taas alkuihmissen pimeät luonnonvietit syökseivät keskenään sotaan: syntyy intohimojen pyörre, missä vihan ja rakkauden vaihtaa-aallot lyövät vastakkain, kunnes tapahtuu sieluissa pimeän tai valon tekoja luova kah-tiajako.

Näiden, samalla koko maailman kirjallisuuden ydinprobleemin ja erikoisesti uudemman,

kentäväksi, on ennalta mittaamaton. Sielä, missä herätystä seuraa teko, on jälki uudistava. Jos kirkko on hengenvoimien jäädyttävä, on se aktiivisin elin kommunismin voittoon pääsemiseksi. Jos kirkko on hengen voimien vapauttaja, voi se muodostua kansalliseksi uudestisyntyttäjäksi ja pelastajaksi.

Vanhan ja nuoren teoloogipolven välillä alkaa olla sovittamaton kuilu. On aika

nuoren teologimaailman astua kirkon ohjaksiin määrätietoisesti tulevaisuuteen tähyävänä ja tulevaisuutta muodostavana. Meidän ei tarvitse kiistellä kysymyksestä kirkon yhteydestä valtioon silloin, kun kirkon työ valtiossa muodostetaan valtiota rakentavaksi, uudistavaksi, ei valtiota kahlehtivaksi.

Y. K.

erittelevän sieluelämän tutkimuksen mielenkiinnon kohteen, kahden peruselementin, eettillisen ja vitaalisen välisen ihmissielussa vaikuttavan voimien painin kuvaajana Aino Kallas omaa kirjallisuudessaamme ainutlaatuiset syvyys- ja laajuusmitat. Hänen ihmis-kuvauksensa sielujen valotus on plastillisenä aaltoavaa, assosiatiovirrat ulottuvat metafyy-silliseen. Se, mikä Aino Kallaksen varsinkin eestiläis-aiheisessa tuotannossa on mielenkiintoisinta ja mikä varmaan on runoilijan syvin innoittaja on kansantaruiissa aavisteleva veto magian salaisuuteen — uskontojen kätke-mään mystilliseen psykologiseen tietoon, miten "yön valta", milloin epäuskon, vihan, ka-teuden, koston voimat, milloin sukupuolien välisen vedon synnyttämä omistushimo "sur-maava Eros" pimentää sen valon, mitä sielun "päiväpuoli", luova eetos, uskon voima-na sielussa synnyttää.

Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa T. Vaaskiven Aino Kallaksen runoilijalaatua käsittelevän esseen sisällöstä muutama sana. Ymmärrettävästi uskollisena edustamalleen maailmankatsomukselle sekä poliittiselle val-tapyrkimykselle koettaa Vaaskivi sisällyttää Aino Kallaksen tuotannon oman ideologiansa kaavaan vetäen esiin ja tehostaen Kallasta yksipuolisesti eräänlaisen modernin taantu-muksellisuuden, o.s. pakanallisen "paluun vais-tojen puoleen" ja vitaalisen elämän "syville lähteille" edustajana. Vaaskivi pakenee ap-poutumasta Kallaksen primitiivisten sielujen päävoimalähteeseen, paluuseen Ehdottomaan, Jumalaan. Tekeekö Vaaskivi oikeutta runoi-lijalle, sen tietänee syvimmin Aino Kallas itse.

Vaikkakin viileän ylimyksellisyytensä täh-den suomalaiselle mentaliteetille hiukan vie-raana kuuluu Aino Kallas kuitenkin runou-temme maaperän niihin ensi rivin naisein, joiden tuotanto on kirjallisuudellemme mer-kitsevää, sekä tutkijoille että luoville kirjaili-joille vakavaan syventymiseen vaativaa. Sik-si on Aino Kallaksen valittujen teosten ilmes-tymistä tervehdittävä ilolla.

Y. K.

Margaret Mitchell: TUULEN VIE-MÄÄ. I. Romaani. Suom. Maija-Liisa Auterinen. Otava.

"Tuulen viemää" on niitä kirjoja, joiden ni-miä mainosrumpujen äänet ovat julistaneet erikoisesti painoksien suuruuksia korostaen. Sellaisia teoksia välähtää nykyisin yhtenäin kirjatulvasta, ne säihkyvät hetken ja sammuvat. Niissä ei ole sitä henkeä joka tarvitaan ajan uhmaamiseen, mutta niissä on kuitenkin

Mietelauseita

Taiteilija ei voi olla materialisti sillä sen, minkä materialisti repii omaksi edukseen, taiteilija rakenta tulevaisuudelle.

*

Kansa, joka ei osaa antaa arvoa taiteelle, on tuomittu kuolemaan.

*

Rikkaus ei vie perikatoon, vaan ahneus.

*

Taiteilija ei voi olla ahne, sillä hän on syn-tynyt rikastuttamaan muita.

*

Ainoastaan hän on taiteilija, joka luomalaan työllä saa materialistin halveksimaan itseään.

*

Kulttuuri-ihmisen omatunto on vaaka, joka punnitsee hyvän ja pahan.

*

Köyhyys peloittaa materialistia, mutta köy-hyys saa taiteilijan luomaan jotain suurta.

*

Nöyrä mieli ei saa merkityä sitä, ettei ih-misellä olisi mitään, mistä hän voisi olla ylpeä.

"Patriootti."

tavallisesti pirteyttä ja pinnallista viehätys-tä, joiden avulla ne, pontevan mainostuksen turvin, onnistuvat vetämään maailman huo-mion puoleensa.

Tässäkin tapauksessa teoksella on myön-teisiä puolia. Se tempaa mukaansa vauhdil-laan ja kiehtoo jännittävyydellään, siinä on seikkailuja ja rakkautta, hauskaa henkilöku-vausta ja huumoria, kaikkea tätä runsain määrin. Mutta tämän ohessa on todettava, et-tä kuvaus liikkuu kovin pinnalla, sillä teki-jällä ei näytä olevan varsinaisen historialli-sen tapahtumisen syvempää oivaltamista, his-toriallisen perspektiivin tajua. Samoin teki-jän tuntema älyllinen mielenkiinto on vähäi-nen. Kuvaavaa onkin, että tapaukset näh-dään kovin ahtaasta näkökulmasta, päähen-kilön, pintapuolisenkin sivistyksen jokseen-kin koskemattomaksi jättämän plantaasin-omistajan tyttären silmillä. Teoksen tausta-na on Pohjois-Amerikan orjasota, jonka vai-heisiin päähenkilön kohtalo kietoutuu. Olo-jen ulkonainen kuvaus on loisteliaasti ja vä-rikkäästi suoritettu. Miellyttävä piirre on te-kijän huumori, joka keventää paikoittain muuten kireäksi muodostuvaa kuvausta. Teokselle jää mielenkiinnolla odottamaan jatkoa.

LAURI K. NUKARI.

KARHUNKAATAJAT KERTOMUS

Eraan helmikuun päivän iltana v. 1872 oli Matolan talon avaraan tupaan kerääntynyt kylän miehiä pitkä sivuseinä- ja peräpenkki täyteen. Oli sattunut sellainen tapaus, mitä ei enää moneen vuoteen ollut tässä itä-Hämeen kylässä tapahtunut. Talonpojat, Eljas ja Aaro, olivat kaataneet komean uroskarhun, jonka verinen nahka riippui orressa, ja suuressa padassa, joka riippui raakunkoukussa avolieden roihuvan tulennoksen päällä, kiehua roptelteli täpötäytänä suuren saaliin lihaa, josta kukin tuvassaolija oli saapa peijaisannoksensa. Hyvätuulisenä ja muhoillen tarjoili talon Matti-isäntä puukannusta kynttelin oluen loppua peijaisten alkajaisiksi, sillä hän oli pannut ja pani yhä merkille mitä kaikkea hyvää suuren saaliin kaataminen oli tuopa pojille ja talolle. Jo päivällä, kun metsän kuningas oli tuotu hevosella metsästä talon pihaan, oli hän naisten joukossa, jotka olivat miesten mukana kerääntyneet korven kuningasta ihailemaan. Nähty myös kylän kysytyimmän tytön, Peltoan Liisan, kirkkain ihailevin silmin tarkastelevan salaviihkaa Eljas poikaansa, jonka hiljaisen, säyseän luonteen pohjalla nyt muutkin kyläläiset näyttivät keksineen rohkean ja uljaan miehuuden. — Olisipas se, jos niin kävisi, että Liisa . . . No, sen pitemmälle ei muhoileva Matti-isäntä tahtonut ajatustaan jatkaa, alku oli hyvä ja se oli jo paljon.

Käpselti tupaan vielä kylän entinen kuulu erämies, Juonelan vanha, kookas vaari, joka pyödyän viereen lavitsalle istuttuaan, alkoi tarkkaavaisena kuunnella veljesten selontekoa metsän kuninkaan kaadostaan. Kun veljekset olivat lopettaneet ja vaari kiskaissut nasevan siemauksen isännän tarjoamasta olutkannusta, innoitui hän kertomaan eräretkiensä suurinta tapausta, jossa karhun ja miehen elämä oli asetettu vaakalaudalle kiikkumaan, mutta punnituksen oli edesmenenyt naapuri, silloinen Saporomäen isäntä, ratkaissut toverinsa, silloisen Juonelan isännän eduksi lisäämällä miehen puolelle punnuksia.

— Oli aikainen huhtikuun aamu — alkoi vaari, — kun Saporomäen Simo-vainaa kolkutti ovelle ja avaamaan mentyänä sanoi: "Pueppa joutuisasti päällesi, pistä vähän evästä konttiin, ota pyssy, haulia ja ruutisarvi mukaasi, niin lähdetään suurelle suolle soittimelle". Tein työtä käskettyä, ja niin läksimme patikoimaan kohti Honka-harjua, missä tiesimme myös keväisen metson vikertävän, painuaksemme siitä kaltevaa koivunoroa alas suolle.

— Oli vielä pimeän hämärää, kun saavuimme harjulle. Päätimme vähän einehtää ja istuuduimme parille kivelle, otimme esille eväämme leikkasimme leipää ja sivalsimme silavaa päälle, ja niin maistuihin ruoka suusamme, kävelyn päälle ja ulkoilmassa, makealta kuin hunaja. Siinä haukatessamme ja katsellessamme harjun kupeella kasvavien piilisuorien mäntyjen pilaristoa, joitten latvuksissa alkoi kuumottaa päivänkajon sarastus, tempasi Simo äkkiä pyssynsä ja kuiskasi: "Tuosta otan ensimmäisen!" Samassa reikärauta paukahti ja sivultani eräästä männyn latvuksesta pudota mässähti maahan suuri höyhenkasa.

"Niin tuli alas äkkiä kuten ajalan poika räystäältä", sanoi Simo ja ojensi kätensä ottamaan lintua jaloista kiinni. Pois tavoitti hän vetää kätensä huomattuaan hiilenhehkovat silmät, mutta se oli jo myöhäistä; sormeen tarttui naskalin terävillä kynsillään lintu, joka ei ollutkaan mikään metso, vaan tulisiilmäinen, suuri huuhkajan rumilus. Manaus tuli Simolta ja kutsui minua apuun. Mutta ei hellittänyt lintu otettaan vielä kuolleenakaan, vaan vasta sitten, kun polvesta katkaisin karvaisen jalan. Sivalsin veitsellä Simon paidanhelmasta kappaleen, millä tuputin sormen.

— Jatkoimme matkaamme valkeakuorista koivunoroa pitkin alas suolle. Seisottuamme kuuntelemaan kuului suon vasemman puolelta mäen kupeelta metsokukon sointi. Kuljettuamme ensin yhdessä lähemmäksi istuimme taas kaatuneen hongan rungolle katselemaan ja kuuntelemaan.

Edessämme lepäsi laaja, hiljainen valkeahohtoinen suo; pajupehkokot täynnä valkeita palmukissoja.

— Katsos, kun "mettän neittyt" leikkii jäniksen kanssa, — kuiskasi Simo osoittaen sormellaan erästä pajupensasta. Katsoin sinne päin ja näin jäniksen, joka läksi heti pomppiin poikki suon.

— Näittekö neittyä? kysyi jännityksestä ihmeissään Aaro.

— Luulinpa nähneeni vilauksen sen taivaansinisestä hameesta, kun se tanssien liepsahti pajupensaasta taakse, niinkuin Simo sanoi nähneensä, vastasi vaari ja jatkoi. — Istuimme hiljaa ja kuuntelimme, ja yhä kuului suon vasemmanpuoleisen mäen kupeelta metsokukon vikerryks. Läksimme hiljaa astumaan kohti; olimme molemmat taitavia soittimella. Määrätyt askeleet aina vikerryksen aikana juoksimme ja taas kumarruimme paikallēm-

me, kun kukko epäluuloisena katseli ympärilleen ja nalkutti nokkaansa. Pääsimme milten hongan juurelle, minkä ryhmäisellä oksalla vanha kukko vikersi häntä pyöränä pysytyssä, siivet komeasti kohollaan tulisessa soitinkiihkoissaan. Oikaisin pyssyni ja laukaisin. Jymähtäen putosi kovalle hangelle uhkea lintu, jonka sulloin konttiini ja kontin heitin jälleen selkääni. Vähän aikaa taas kuunneltuamme ja katseltuamme mäen laidasta suolle keksimme suolta ketun, joka laukausta pelästyneenä pyrki pakoon, luullen laukauksen kuuluneen suon vastaiselta puolelta, minkä pyrkästä kallioseinästä laukauksen kaiku vastasi. Suoraan meitä kohti laukkasi viekas pitkähäntä suon reunassa kasvavaan tiheikköön ja alkoi nousta siitä mäelle... Jo oli ampu-mahollin päässä, mutta samalla huomasi vaaran, josta niin ällistyi, että toinen etukäppä jäi koholle.

— Siihen se usein ällämystyy käppä koholla katsomaan vaaraa suoraan silmiin, pisti väliin Eenokki, Karjalan talon setämies. Ja vaari jatkoi:

— Ei hukattu aikaa hukkaan, vaan kaksi laukausta kajahti yhteen ääneen. Siihen nykertyi liikaviisaudessaan repo, jonka häntä jäi riiputtamaan Simon kontin kielen alta; pohjalla kun siellä oli suurisilmä väkänokka.

Kuljimme kurnamoista suonlaitaa väistellen ja kierrellen ja pysähdyimme taas kuuntelemaan. Kuuluipa taas toisen mäen kupeelta kahden metsokukon lemmentaulu. Läksimme tavoittamaan toinen toista ja toinen toista. Olin jo tehnyt neljä juoksua ja kumarruin suuren, kaatuneen kuusen kupeelle, kun siinä silmänräpäyksessä ponnahti sen tuuheiden oksien alta aivan nenäni eteen karhu kahdelle jalalle äkeästi muristen.

— Kas sellaisessa paikassa täytyy miehellä olla malttia sekä rohkeutta, — pisti väliin Eljas.

— No, siihen aikaan oli minullakin vähän molempia ja vielä lisäksi kolmattakin hyvää. — Voiman polloa, — arvasi Eljas.

— Sitä samaa, — vahvisti vaari, — ja siihen minä luotinkin ja se oli minun pelastukseni. Pyssyni oli ladattu linnun panoksella, joten ei se olisi ollut tepsiä, eikä minulla ollut aikaakaan sen käyttöön. Muuta ei ollut keinoa, kuin käydä kontioon syliksi. Kietaisin käteni äkkiä sen karvaisen selän ympärille, painoin pääni sen leuan alle, ettei se voinut purra ja aloin huutaa Simoa apuun. Karjui ja mörähteli korven kuningas siinä kevätaamuisella, kovalla, lumettomalla päiväaurinkoon päin kallistuvalla tantereella tanssittaessa, joka mörähtely kiirehti Simon apuun rientämistä. Suurilla kämmenillään otso hakkasi konttia selänsäni ja ropi sen viimein kappaleiksi. Painoi kyntensä lakin läpi päälakeeni ja irroitti pääkopastani tuppinahan kokoisen kappaleen.

— Ääst' kanalljaa, hönkäsi setä Eenokki.

— Lopen olin jo kuitti mies ennenkuin Simo ehti apuun ja laukaisi pyssynsä karhun kupeeseen, löi pyssynsä piipun käyräksi sen lusevaan selkään ja lopuksi työnsi suuren puukonsa päineen pävineen sen kainaloon. Huomattuani karvaisen painitoverini horjuvan hellitän äkisti otteeni ja hyppäsin sivulle. Sa-

Realismia tarvitaan

Meillä on poliittinen valtakehitys vienyt siihen onnelliseen tilaan, että se poliittinen puolue, joka lähti taistelemaan työväen asian puolesta, sorrettujen ja poljettujen puolesta on päästyään valtansa huipulle samalla näyttänyt kapitalistisointumisensa räikeät rappioilmaisut ja ostaa juuri tällä hetkellä heikkoja yksilöitä, jotka pelon tähden myyvät sisäisen aatteensa ja merkitsevät mustalla merkkillä nimensä tulevien aikojen kirjallisuuden historiaan. Meillä tarvitaan realismia, väkevää, ajan vastakohdissa kärjistynyttä realismia, missä kuitenkin seisoo ihminen ihmisen vaikeuksissa. — Ei enää demokraattisena orjasieluna, alistavana ja nöyränä, vaan kieltymykseen kykenevänä, rohkeana ja uskaltavana, lahjomattomana.

maassa kellahti tantereelle verinen vastustaja ja karvojensa vähän aikaa tutistua heitti henkensä... Verinen ja sotkettu oli tannerrus, ja kuinka olosi käynyt, jos ei karhu olisi ollut juuri talviuneltaan herännyt, laiha ja nälkiintynyt. Kauan aikaa lepälin sen karvaisella, lämpöisellä kupeella Simon tuputtaessa päätäni, ennenkuin jaksoin lähteä kotiin. Mutta sen pidemmät ja iloisemmat vietimme peijaiset, lopetti vaari nauraan ja sivalsi lopettajaisiksi pitkän siemauksen Matin tarjoamasta olutkannusta.

— Semmoisen pokon kanssa ei ole moni poika sylityksin ollut, eikä kykene olemaanakaan, kiitteli Eljas.

— On siinä ollut voimaa ja uskallusta, ihmettelivät miehet.

— Sameli olikin aikanaan kylän vahvin mies, niin kertoi isä-vainaan, kehahti Matti isäntä.

— Niin rapisevat näöt ja voimat sen mukaan, mitä lähemmäksi lähestyy maata, sanoi vaari totisena ja kävi lataamaan kottikäyränsä.

— Ja Matti-isännän toivomus toteutui, sillä samaan aikaan, seuraavana talvena, sipsutteli Peltolan Liisa kepein askelin Matolan avaran tuvan lattiapalkeilla, emännän tehtävissä.

HUUGO SOIVAARA

T A I K A K E H Ä

Oli koolla pieni, intiimi taiteilijain seura. Keskusteltiin näkymättömien voimien vaikutuksesta. Toiset uskoivat ylikuonnolliisiin voimiin, selittäen, että on olemassa ulkopuolellamme elämäämme ohjaava salainen mahtivalta, joka määrää jokaisen askelemme, milloin ja mihin se on otettava. Toiset, varsinkin omaan järkeensä luottavat miehet nauroivat sellaiselle. Eräs läsnäolevista alkoi silloin kiihkaasti puolustaa noiden "uskovaisten" kantaa, kuitenkin selittäen, ettei ole kysymyksessä mikään ulkopuolellamme vaikuttava, vaan omien ajatustemme voima. Ja hän alkoi selittää innokkaasti, miten ajatustemme voimat vaikuttavat, saaden siten varsinkin muutamien hienostuneiden naisten suosion osakseen.

— Kuinka viisaasti te puhuttekaan, — huudahti hänelle eräs herkkä, hienosyinen nainen. — Vain nainen tietää omien ajatustensa vallan. Ja vain nainen tietää, ettei ole mitään niin helppoa hallita kuin niin sanottua järkevää miestä.

— Te tarkoittatte, että nainen ohjaa tunteellaan miehen järjen juoksun, — sanoi joku.

— Siihen suuntaan — vastasi puhuteltu.

Mutta kysymys oli sivunnut aluetta, joka itsekkunkin aivoissa alati vaatii ratkaisua. Siksi syntyi kaksi puoluetta, toiset järjen ja todellisuuden, toiset tunteen, uskon ja innostuksen puolustajat. Tapahtui, kuten tavallisesti kahden maailmankatsomuksen, kahden elämäntähtäyksen yhteen törmäys.

— Selittää pelkkä järki kaiken ratkaisemiseen riittäväksi on keskinkertaisuuteen tyytyvän tai hävinneen ihmisen maailmankatsomus, alemmalta näkevä sielullinen kehitysvaihe, — sanoi keskustelun herättäjä äänensäään vastustajiaan ärsyttävä säälön väre. Hänen sanojensa jälkeen syntyi kiihkeä väittely. Toiset alkoivat puhua halveksien tyhjänpäiväisistä haaveilijoista, idealisteista, runoilijain sairaista houreista, kaikesta mahdottomasta.

— Järki täytyy pysyä peräsimessä, ilmanhan mielipiteet ja katsomukset alati keikahtelevat, — väitti joku.

— Juuri sellaisilla ne helpoimmin keikahtavatkin. Ainakin jokainen nainen tietää, että sellaisia pimeässä uinuvia on helpoin johtaa. Järjen täytyy luodata tunteen oikeaksi todistamaan pohjaan ja ohjata peräsimä sen mukaan.

Jotakin siihen suuntaan puhui herkkä, hienosyinen nainen. Ja hänen sanoillaan tai ehkä hänen leikkillisellä, lämpimällä äänensävyllään oli merkittävän rauhoittava vaikutus ympäristöön. Syntyi mielteiden täyttämä tauko. Oli äkkiä taittunut kiistan kärki.

— On väsyttävää kiistellä kysymyksistä, joista ei saa milloinkaan lopullista selvää, — sanoi keskustelun herättäjä. Hän katsoi ympärilleen aikoiko kukaan ruveta häntä vastustamaan. Mutta kaikki vaikenivat, tuntui sellaiselta kuin olisi syntynyt aivan uusi tunnetila. — Muistan tässä kysymystä valaisevan tarinan, jonka kertoi minulle joku aika sitten eräs ystäväni — jatkoi silloin puheen aloittaja.

— Voi kertokaa, kertokaa! — kuului samana hetkenä monien naisten suusta. Ja kaikki vilkuilivat toisiaan mahtoiko kukaan tietää kuka oli tuo "ystävä", jonka mainitseminen teki tarinan niin jännittäväksi.

— Minä en oikein tiedä — mutta eihän se mitään ole.

Hän katsoi vähän hämillään ja epävarmana ympärilleen ikäänkuin epäröiden onko hänen juttunsa sopiva kerrottavaksi. Mutta kaikki tiesivät hänet hyväksi kertojaksi, tuntiin hänen taitonsa loihkia kerrottavansa eläväksi ja täyttää se vivahteilla oman innostuksensa ja äänenpainojensa luomalla väriyksellä. Ja heidän ei tarvinnut pitkään pyytää, kun jo kertomuksen aloittaja vangitsi heidät yhdellä henkäyksellä hartaiksi kuuntelijoiksi.

— Istuimme kerran ravintolassa. Olimme juoneet muutaman lasin, kun ystäväni kysyi yllättäen: "Oletko sinä kokenut koskaan, kuinka tämä maa ja tämä kaupunki on pieni, kuinka kaikki on ahdistavan pientä?" — Minä, joka olen hiukan jäykkä, en helposti lämpene ja sula. Siksi en hänen kysymyksensä tarkoitusta heti oikein oivaltanut. Yritin kysyä jotakin typerää, mutta hän ehkäisi kysymyksiäni, tahtoen temmata minut ajatustensa ja mielikuviensa sisään.

— Huittaisten tapansa mukaan kädellään hän alkoi: "Minä tarkoitan pieni sillä tavoin, että vaikka tahtoo paeta, tahtoo välttää toisen ihmisen tapaamista, kohtaa hänet kuitenkin joka päivä. Kohtaa kadulla, kohtaa ravintolassa, vaikka kiertää, niin alati kohtaa."

— Ajatustemme luonnolliset voimat, — huudahti joku. Kertoja nyökäytti silloin päättään ja jatkoi:

— Olen jäykkä, mutta nähtyäni ystäväni silmät ja kuultuani hänen äänensä värähdyn, olin tuntenut itsessäni liikeyhdyksen, ja mielikuvitukseni alkoi elää. Yritin aloittaa innostuneesti, että olen kokenut jotakin samankaltaista, olen tietänyt aina, mutta hän keskeytti minut omien ajatustensa innostuksesta. — "Eikö olekin ihmeellistä", — hän alkoi innostuneesti, — "yrität paeta, yrität kiertää, mutta olet kuin taikakehässä, askeleesi vetää sulle kadulle ja siihen ravintolaan, mihin ei ollut lainkaan tarkoituksesi mennä."

— Onko hän nainen? — kysyin minä hänet silloin uteliaana. "On, mutta voisi olla yhtä hyvin mies", — oli vastaus. Ja katsoen minuun silmät tulistuen hän sanoi: "Uskotko sinä, että se on aivojen sähkö, joka vaikuttaa läpi etäisyyden ja tarttuen toisesta toiseen alkaa väyryttää, kiihdyttää ja polttaa."

— Olimme lämmenneet parahiksi. Hänen äänensä alkoi soida kumeana ja mukaansa tempaavana. "Minä en ajattele häntä, en tapaa häntä, mutta mentyäni ulos, minä tiedän itsetiedottomasti, missä tapaan hänet". Näin hän selitti heidän tapaavan jokaikinen päivä. He kulkevat toistensa ohi, katsahtavat ja tervehtivät pidätetysti tuskin päästään hymyä huulilleen, ja kaikki on hyvin. Ja jos he eivät tapaa, ovat he sairaita, hermostuneita — varmaan kaikki ihmiset samalla tavoin.

— Aloimme yhä herkemmin liekehtiiä, ystäväni jatkoi innostuen: "Sinuun tarttuu vieras voima, joka sinua kiihdyttää. Sinä pelkäät, sinä tuomitset, sinä halveksit itseäsi, mutta sinua vetää valtava halu. Sinua vetää huumahetittä peräsimesi, murskata tämä järkevyyden ja ährräävän arkipäiväisyyden mitätön kierto. Sinä tahdot tuntea aineksen sinussa vapautuvan, tahdot tuntea kasvavasi, mutta olet mitätön ja arka, sinä alat pelkäät. Tahdoisit heittäytyä ja ottaa, mutta sinä pelkäät ja kuljet tahdottomana. Kuljet tahdottomana etkä uskalla ottaa, mutta et uskalla myöskään eritellä loppuun, mikä on oikeaa, mikä väärää. Olet poroporvari ja tunnet hämärästi, kuinka sinä hetkenä, jolloin alat nähdä syvemmälle, sinussa kaatuu ja romahtaa kaikki valmiiksi rakennettu, olet kadottanut pohjan".

— Ystäväni pyyhkäisi kasvojaan, ja katsoi minuun olinko ymmärtänyt hänet. Rohkein silloin kysyä osanottaen eikö hänen rakastettunsa ollut ehkä vapaa. "On, mutta hän on sairas, hyvin sairas". Nähdessäni ystäväni silmät, minä vasta aloin aavistaa himmeästi, mitä hän sinä hetkenä ajatteli, miten uskoi. Hän oli puhunut minulle joskus, kuinka omien ajatustensa voima muuttaa ihmisen voittajaksi, jos vain on uskallusta elää rehellisesti.

Kertojani katsoi eteensä silmät liekehtien ja yhtäkkiä hän aivan kuin alkoi muuttua toiseksi olennoksi. Kun hän alkoi jatkaa kerrottavaansa, näkyi selvään, että hän oli unohtanut oman itsensä ja ystävänsä eron. Hän alkoi kertoa aivan kuin kaikki koskisi häntä itseään.

— Hän on sairas, siksi hän on päässyt näkemään sisälle sellaiseen, mihin terveet eivät

millloinkaan näe. Hän tajuaa hyvin, mikä meissä on jumalallista, mikä mustaa. Ja minä tunnen, että niinkuin hän sitoo toiset rakastamaan itseänsä tuolla jumalallisella, niin hän juottaa ylönkatsomiinsa kaiken mustan. Näin tahdottomasti aivan kuin näkymättömän vallan pakoittamana. Sivutettuani hänet kadulla minä tiedän, että hän uskoo kuolevansa ja käy sisällään vaikeaa taistelua.

— Emme ole puhelleet monta sanaa, mutta minä tiedän tämän kaiken. Katso, minä tunnen erään toisen ihmisen, hänen ystäväntärensä, joka kertoo minulle hänestä joskus. Nyt olen siinä tilassa, että en tahdo ja kuitenkin tahdon. En tahdo häntä rakastaa, mutta tunnen silti, kuinka minut sitoo hänen ajatustensa voima.

— Ajattele sinä hänen kaltaisensa ihmisen osaa. Hän tahtoo väistyä elämän tieltä, mutta hän tietää, kuinka taistelu on toivotonta. Ja hän kituu, muuttuen päivä päivältä sairaammaksi, sillä ajatustensa voimat riuduttavat häntä.

— Tavatessani hänet eilen, minä näin, kuinka hänen kasvoillaan loimahti valo. Minä tunsin omieni vavahtavan, mutta katsoessamme toisiamme seuraavana sekuntina olimme kumpikin sammuneita. — Sano minulle, mikä on moraali, mikä on laki. Minä ihmettelen, kuinka kaksi ihmistä uskaltaa mennä avioliittoon. Ja kuinka pappi uskaltaa vihkiä kaksi ihmistä pyhillä sanoilla yhteen, jos hän ei mitään tiedä.

— Tiedätkö sinä, mitä ihmiset ovat! — jatkoi toverini oudosti vapisevin äänin. — He valehtelevat. He kavaltavat oman sielunsa, pyhimmän itsessään, vannovat mustan valkoiseksi. Eihän ole ihme, jos kavaltaa toisen, kun kavaltaa itsensä, nuoruuden ihanteet — kaiken, kaiken.

— Olimme unohtaneet ympäristömme. Ravintolan ilma syöksyi vastaamme kuin saastaisimman liikeyhdyksen virta. Näimme kaikkien kasvot. . . "Katso, kuiskasi ystäväni. — Jos sinä voisit nähdä jokaisen rypyn, jokaisen ivan ja katkeruuden juonteen synnyttäneet salaisuudet, muuttuisi sinun syvin vihasi, syvin inhosi korkeimmaksi rakkaudeksi. Elämä on draama, ikuinen, pohjaton draama, mutta vain siksi niin jumalallinen."

— Minua alkoi ahdistaa. En voinut vetää henkeäni. Mutta toverini huomasi sisäisen kiihtymykseni ja nauroi samassa vapauttavasti. — Oli omituista, miten hänen naurunsa leppeä sointu poisti hetkessä tajunnastani kaiken ylippingoituksen. Hän viittasi ympärilleen. — "Katso noita — ei ole mitään rakastettavampaa ja syvemmän osanottomme ansaitsevaa kuin on poroporvari. Jos olet ollut kieltäjä, epäilijä, mutta olet joutunut rakkauden uudestisyntyttävän voiman vaikutuksen alle, ymmärrät sinä kaiken. — Sääli ihmistä, joka on kerran rakastanut, on kulkenut taikakehässä, mutta tullut poistytönne-tyksi."

— "Katso noita kaikkia! — He ovat lähteneet nuorina, nousseet valtaan ja varallisuuteen tuuma tuumalta, porras portaan jälkeen, mutta sen nousun hintana myyneet sieluaan millin millin jälkeen saatanaalle. Ja he tylsyt-

tävät itsensä, eivät uskalla ajatella. He menevät avioliittoon, siirtävät eläinten tavoin ta-
luttaakseen omat lapsensa kädestä pitäen hel-
vettiin. He ovat kieltäneet nuoruuden ihan-
teet, ovat kieltäneet rakkauden, isänmaan, ja
he kasvattavat omat lapsensa kieltäjäiksi."

— Minua oli alkanut peloittaa. Kielsin to-
veriani kiihdyttämästä itseään, mutta hän
sanoi olevansa onnellinen. — "Minä rakas-
tan ja siksi minussa kaikki vyöryy. Ennen
olen tajunnut vain pinnan, nyt alan nähdä
sisälle, alan nähdä pohjaan."

— Hänen äänensä muuttui yhä intohimois-
emmaksi hänen jatkaessaan: "Jouduttuasi
taikakehään, sinua alkaa kiidättää huumaa.
Sumu leijaa ympärilläsi, tuntuu sellaiselta
kuin olisit kadottamassa peräsimesi. Se vielä
ei ole rakkaus, se on juopumus, helvetin su-
mu, joka momentti eksyttää. Kun rakastaa, al-
kaa nähdä, sillä rakkaus on kirkas. Näes, ei
ole eroa sielu ja ruumis, aine ja henki, vaan
saman ikuinen vaihtuvaisuus, ikuinen kierto-
kulku. Pimeässä tilassa elävillä alkaa rak-
kaus eläinten tavoin ruumiin tulena, hengen
tilaan päässeillä syttyy ensi hetkessä sielun
tuli."

"Minä rakastan häntä, olen sidottu taika-
kehään ja kuitenkin toisina hetkinä vihaan
häntä sanomattomasti. Kysyn silloin, mikä
voima minussa häntä vihaa ja saan vastauk-
seksi: tylhä ylöpyteni, sillä minä itse en ole
vielä kirkas, en vapaa. Mutta tahdon ana-
lysoida kaiken läpi, sillä tiedän, että vain ana-
lyysin kautta päästään uuteen synteisiin. Ja
silloin päädyn lunastavaan tietoon, että ku-
ta korkeammalta katsoo, sitä yksinkertaisem-
pana näkee tien, valinnan mahdollisuudet.
Sillä selkeämmin tajuaa, että on tehtävä vain
niin kuin on oikein. Mutta me olemme totte-
lemattomia. Olemme elävä virta alati vyö-
ryen ja purkautuen, milloin heijastaen rak-
kautta, milloin vihaa tuhansissa eri vivah-
teissa. Ja siksi vajoomme helposti eksymyk-
seen."

— Toverini vaikenä hetkiseksi. Näin hänen
sisämpäin kääntyneestä katseestaan, miten
hän ajatteli kiihkeästi. Ja äkkiä hän katsoi
minua silmiin herkistyneellä odotuksella. "Us-
kotko sinä, että ihminen saavuttaa kaiken,
mikä on oikein, jos vain hän tahtoo?" En
tiedä, mistä nousi vastaukseni. Sanoin hänel-
le myöntäen, että niin tapahtuu, ellei ole us-
kossa heikko. Ja sinä hetkenä hänen sil-
mänsä kirkastuivat, niissä leimahti valtavan
kirkkaana uusi valo. "Minä rakastan ja mi-
rä uskon. Hän on sairas, mutta minun tahto-
ni pelastaa hänet, saa hänet itsensä tahto-
maan uudella tapaa ja ponnistamaan." Hän
vaikenä sanojensa jälkeen kuin hiljaisessa
nautinnon huumauksessa. Olimme istuneet
hetkisen tällä tavoin puhumattomina, kun
hän jälleen heräsi ajatuksistaan. Ja katsoen
minuun hän kuiskasi innostuen:

"Kuule, minä tunnen — hän tulee tänne
pian." Tunsimme samana hetkenä kuin ruu-
sujen tuoksuvia henkäilyjä. Ja oli kuin jos-
sakin olisi painettu johonkin nappulaan ja
päämme kääntyivät automaattien tavoin.

"Hän siellä tulee". — Toverini katsahti tu-
lijaan hänen ohitsemme kulkiessaan, ja he
nyökäyttivät toisilleen päätään. — Vallo hei-
dän kasvoillaan loimahti ja sammui.

— Oli päiväkonsertin aika. Hänellä oli mu-
kanaan sisarensa lapset, tyttö ja vähän pie-
nempi poika. Toverini istui sillä tavoin, että
he saattoivat nähdä hänen kasvonsa. Me tun-
simme, kuinka lapset tulivat uteliaiksi. Te-
hän tiedätte kaikki, miten herkkiä ovat naiset
ja lapset. He tuntevat usein sellaista ja ta-
juavat sillä tavoin, miten koviksi jäähmetty-
neet miehet ovat lakanneet tajuaamista. —
Hetkisen kuluttua me kuulimme toisen kysy-
vän: "Kuka on tuo hyvä setä?" — "Onko hän
hyvä?" — kysyi hellä ääni. — "On." — Ja he
alkoivat puhua kuiskaillemalla.

— Emme vaihtaneet pitkään aikaa sanaa-
kaan toverini kanssa. Kuuntelimme vain hei-
dän ääntensä helinää. Katsoin toverini kas-
voja ja ajattelin: "hyvä setä." Ja kuunnel-
lessani heidän ääntensä helinää, minä ym-
märsin, että ystäväni oli tavannut sävelensä,
sen aaltopituuden, joka sointuu.

— Otanko minä hänet? — kysyi minulta
ystäväni katse. Ota, vastasi omani empimät-
tä. Sieluni tiesi sinä hetkenä varjottomasti,
mikä on oikein. — Sinä yksin voit pelastaa
hänet kuolemasta.

Kierroja vaikenä, mutta syvä hiljaisuus huo-
neessa jatkui. — Hän oli onnistunut luomaan
merkillisen hienon suggestion. Kun jännitys
alkoi lauetta, näkyi, kuinka jokaisen ihoa poltti
ja silmät liekehtivät. Varmaan heidän ai-
voissaan virtasi kysymyksiä, mutta kukaan ei
halunnut aloittaa välttelyä. Olo oli hetken
ihmeellistä. Vihaan kehä oli lauennut. Ei ol-
lut puolueita, kaikki olivat uskovia.

Ja ketään ei haluttanut viipyä toistensa
läheisyydessä. — Varmaan monelle oli käynyt
samalla tavoin kuin allekirjoittaneelle. Minä
tunsin, että olin nopeasti lähestymässä erästä
ratkaisua, jota olin paennut tähän hetkeen
saakka. Tiesin, että kertoja ei tietänyt mi-
tään asioistani, mutta minusta oli tuntunut
koko ajan niinkuin hän olisi nähnyt sisälle-
ni ja tahtoon auttaa ratkaisua kertunut
oman tarinansa.

Minulla ei ollut silloin aikaa ajatella, että
ehkä kaikkien tarinat ovat kovin samankal-
taisia. Minulla oli kiire. Tahdoin jättää
talon ja heittää hetkeksi peräsimen. — An-
noin jalkojeni viedä ja kohtasin hänet luon-
nollisesti. Ennen eroamme tiesimme en-
tistä varmemmin kumpainenkin, että meitä
yhdisti taikakehä.

Osmo Uuras.

● ● ● Materialismi j ä ä d y t t ä ä h e n g e n ja näin tuhoaa
myös taloudellista hyvinvointia luovat voimat

TYÖVÄEN SIELUN KRIISI

PUNAISESTA SOSIALISMISTA VALKOISEEN SOSIALISMIIN

JUHANI TERVAPÄÄN TEATTERI

Lausuessamme sanan kriisi ymmärrämme sillä vanhan, aikansa eläneen kuolemaa ja vielä ehkä näkymättömänä, salassa piilevän syntymää ja esiinpuhkeamista. Jokaisen kriisin edeltäjänä on siemen, ajatus, aate, jonkin kasvun voima saa aikaan tuon odotetun uuden esiinpuhkeamisen teoksi muuttuvana.

Otettaessa tarkasteltavaksi Suomen työväen kulttuurikysymyksen uudestisyntyminen on meidän eroitettava tulevaisuutta muodostavien tendenssien virrasta toisistaan kaksi päähaaraa, nim. henkiset ja sosialistiloudelliset tekijät. Jos ajattelemme tässä suhteessa työväen liikkeen nousua Suomessa, on huomattava, että liike alkoi henkisenä aatevirtauksena, kunnes kansainvälis-marxilaisten tekijäin ohjaamina aineellisuuden ja vallanhiimoisten voimain hyökkäys käänsi liikkeen sen idealistiselta oikeustaistelun pohjalta kylmäksi valtakamppailuksi. Taistelun hinta on ollut kansallemme kallis — näyttää siltä kuin yksi vapaussota ei riittäisi, vaan sekasortoa kehitetään uuteen rynnäkköön.

Emme voi kieltää tosiasiaa, että Hella Vuolijoki — Juhani Tervapää on varsinkin teatterimaailmassa parin viime vuoden nimi, jonka taakse on kätkeytynyt se voimahiiva, mikä painee käymään, synnyttää liikuntaa. Kosketellessamme kansan tulevaisuutta muodostavia kulttuuritendenssejä, ei ole oikeutta antaa subjektiivisten minätekijäin vaikuttaa. On jaksettava nousta vaikeissakin koetuksissa sellaisten yläpuolelle, siksi avoin käsittely Juhani Tervapää-kysymyksestä on välttämätön.

Sanoimme tarkoittavamme kriisillä vanhan kuolemaa, näkymättömänä salassa piilteen esiin puhkeamista. Kysymys uudesta, onko se nousua, vai vajoamista, on siksi tulevaisuuteen nähden kohtalokasta. Näin on ollut kohtalokasta myös Juhani Tervapään, kylläkin ulkonaisen menestyksen kannalta massojen maailmassa humua nostattaneen, mutta sisäisiltä arvoiltaan synkistävän kitsas ja toivon ponnistelu todellisen kestävän taiteen temppeleihin. Mikäli tämä Koidula — Niskavuoren Naiset — Juurakon Hulda — Justiina näytelmien meille viitoittama tie ja häämöittävä päämäärä on samalla kriisiensä murtautumisessa kamppailevan Suomen työväen tulevaisuuden tie, on synkistävää todeta ohjaavien voimien vetoa pimentoon.

Mikäli Hella Vuolijoen teatteri heijastaa eräästä näkökulmasta tätä kamppailua, on to-

dettava, että se ei ole rohkeisevaa. Sanomme, Juhani Tervapää ei ole rohkeiseva, mutta aikamme kovan todellisuuden synnyttämässä hermovirtojen värinässä mukana räiskyvä hän on. Siksi hänen realisminsa, jos rinnastamme sen esim. viimeisessä näytelmäkilpailussa palkitun aate- ja huvinäytelmän tuottajiin, ei voi jättää välinpitämättömäksi, sillä pelkät muodolliset — hetken tunnelmaa kohottavat, ylevät, mutta epätodelliset ilmatilat eivät ole nykyajan ihmisten, vaan "valkeiksi silattujen" ruoka.

Tervapään teatterin ansiot on mainosrumppujen räminällä saatettu kaiken kansan tietoon ja oikeaoppinen porvarillinen maailma tyhjentää yhtä hyvin kuin aatteensa läpituokema proletariikin kukkaronsa teatterin kassaan. Sensijaan on tuskin yritetty vakavaan, objektiivisen analyysin valottomaan käsittelyyn tämän kansannäytelmän tendenssin pohjavirroista ja purkautumisen aiheuttaneesta maaperästä. Seuraavassa joku analyysiveto.

Eroitimme tämän kirjoituksen alussa työväen kriisin tarkastelussa virran kaksi päähaaraa, henkisen ja taloudellissosiaalisen. Juuri tässä suhteessa on Tervapään näytelmien viitoittama kehitys tarkastelun arvoinen. Ja silloin on synkistävää todeta, että se kamppailu, mikä Koidula — Niskavuoren emäntä näytelmissä hengen ja aineen välillä on voittoa lupaavaa, kääntyy Juurakon Huldan ja Justiinan varsinkin loppuratkaisuissa jyrkästi toisinpäin. Hella Vuolijoki ilmeisesti uhraa vähäisen taiteen kunnianhimonsa ja kutsumustietoisuutensa marxilaisen, s.o. punaisen sosialistiagitatorin valtakiiptijän alttarille — tekee synkän henkisen itsemurhan. Ehkäpä peljäten oman joukkonsa vainoa ja liikeneisen tavoin laskien poliittista tulevaisuutta on Tervapää ilmeisesti tehnyt perusteellisen laskuerhdyksen — ei ole tajunut kestävän teatteritaiteen tuottajana etsikko-aikaansa. Pääasia, ydinhän on draaman arvoa punnittaessa, olkoon kysymys huvi- tai murhenäytelmästä, ihmisen sisäisen ponnistuksen suunta ja päämäärät. Siinä yksin myös Tervapään näytelmien ajankohtaisuus: aineen ja hengen kamppailu ylivaltiudesta — ulkonaisen luokka-ajatuksen, aseman ja aineellisen voiton hintana sisäisen ihmisarvon ja itsetunnon kuolema. Tämähän on itse asiassa tällä hetkellä, ei vain juutalaisten tragedian, marxilaisen ajatuksen, vaan koko eu-

rooppalaisen kulttuurikysymyksen ydin: rehellisyyden aatteesta luopuminen. — Koidula-Niskavuoren emäntä liikkuvat korkeammalla, vaikka jo näiden näytelmien selkiämättömyys osoittavat kirjailijan puutteet. Juurakon Hulda ja Justiina sensijaan paljastavat nuo puutteet vielä karkeammin, mutta samalla tuovat eteemme, marxilaisen kasvatukseen tuloksena pohjalta nousemaan ponnistelevan nykyhetken suomalaisen kansanihmisen primitiivisen sielun alastomana. Niin Huldan kuin Justiinanakin sisäinen himo on lähellä freudilaista vietti-ilmapiiiriä. Heidän rakkauskaipauksensa pääsisällön muodostaa sukupuolivietin valta, heidän ajatuselämänsä pääpyrkimys on ponnistelu korkeampaan varallisuuteen, asemaan ja ihmeellisintä: ponnistelu toiseen luokkaan, pois omastaan. Niin Huldaan kuin Justiinaan kykenee vaikuttamaan heitä mitättömämpien miesten erotiikka, he tuskin tuntevat itsessään nöyryytystä tämän pakoittavan voiman edessä. Jos Tervapää olisi antanut Huldan kasvaa, Justiinan kasvaa, niin että heidän sisäinen ihmisensä olisi nähnyt heidän elämänsä tragediain luoneiden voimien yli ja ilman katkeruutta, uudistuneina, selkeinä ja syvinä voimaihmisinä aloittaa omilla sosiaalisilla vaikutuskentillään todellisen henkisen lunastustaistelun, olisi vaikutus katsojaan ollut vapauttava, suuri. Mutta tähän ei ole kirjailijassa uskallusta eikä voimaa. Elämme suosikki- ja lahjomisjärjestelmän, ali-ihmisyyden kukoistusaikaa, missä henkinen uljaus on pannaan tuomitua: punainen ei voi muuttua valkoiseksi — naamioita ei saa vetää alas, tragediaan ei kestä heittää taiteen kuumaa, kirvoittavaa valoa. Se realismi, mikä on uudenaikaisen taiteen sielu, koko maailman runouden hedelmöittävä maaperä ei saa ajassamme puhjeta esiin, mutta näemme tulevaisuuden merkit: sielujen heikkous lähenee tuhoutumistaan — epäarvoa on mahdoton todistaa arvoksi ja päinvastoin.

Rohkenemme väittää, että Hella Vuolijoki osoittaa tässä suhteessa sekä taiteilijana että psykologina syvimmän heikkoutensa. Hän kuvaa kansannäytelmissään karkeitä kiipijäsielujen tarinoita, joissa ulkonainen voitto saavutetaan sisäisen häviön hinnalla. — Mikäli Tervapään pääoman voimalla harjoitettu kasvatustendenssi saa vaikuttaa, merkitsee se Suomen työväen johdattamista nihilismin — venäjän kansan kohtalon tielle. Se uljas, ylpeä, lahjomaton itsetunto, mitä olemme oppineet kunnioittamaan kansamme sisäisenä aatelistuntomerkkinä, se ihmisarvon syvä tietoisuus, mikä kristillisen kasvatustaistelun ansiosta elää vielä Suomen kansassa, puuttuu Hella Vuolijoen näytelmistä. Siksi tämä näytelmä edustaa nykyisellään niitä raakoja pintailmiöitä, mitkä ovat tasapäisen demokratian hengelle tunnusmerkillisiä ja samalla poliittisessa valtataistelussa palvelevat vissejä propaganda- ja solutuspyrkimyksiä. — Ajan suuntasota ei ole enää luokkasotaa, vaan aatesotaa, missä rintamajärjestäytyminen, punainen ja valkoinen maailmankuva tulevat syöksymään keskinäiseen kamppailuun elämästä ja kuolemasta.

Y. K.

Suomettarelaisuuden valtarintama

Nykyinen olo tila? Eikö se ole samaa kuin ennenkin kansamme ja kaikkien kansojen oikeus- ja valtataistelun välillä *koetushetkillä* ilmennyt historian toistuminen: konsulit vallan-noppasilla — Uno Kailasta siteerataksemme. Tämä 20-vuotisen itsenäisyytemme tulos, eräänlainen *uussuomettarelainen valtarintama*.

Ei ole historiassa suinkaan ensi kerta, että isät yrittävät myydä poikainsa pään kultakolikoista. — Koko suomalainen sivistyshistoria on tosiasiallisesti tätä valloa pelkäävää häpeän historiaa, mutta uhrien taistelu ei ole taisteltu hukkaan: *vapauden ajatus* kanssamme elää.

Demokratian aika on ohi. Punaisen ja valkoisen aatteen rintamapuolustukset järjestävät.

Sisarille ja veljelle kulttuurissa

*Elämä, lelu, jonka säret
käsissäsi tietämättä.*

*Hymyilkää, hyvät hengettäret
maailman tietämättä!*

*Kuoleman kolkko, kaunis koru,
väsyneen laulun multa.*

*Ketä ei riippi-isä toru,
sydän on puhdas kulta.*

*Maailman tuutu kieppuu tyyni,
taivaalla tumma rauha.*

*Ei sinun syy, ei minun syy,ni,
pitojen päätös lauha.*

PAAVO HYNYNEN

Sisällys: Veljeys, runo, Eino Pitkäkoski. — Estetiikan olemus, Yrjö Koivukari. — Mielitauseita, Patriootti. — Platonin "Valtio" suomeksi, Aappo Heikkinen. — Turjanlinnan pyhä jääkärimuisto, Ilmari Kianto. — Runoja, Heikki Toppila, Martti Merenmaa, Paavo Hynynen, Olli Rautio, Eino Pitkäkoski. — Novelleja, Huugo Soivaara, Osmo Uuras. — Anjanpellon arvoitus, Matti Kuusi. — Satu, Aaro Hellaakoski. — Luokkasodasta aatesotaan, Paavo Hynynen. — Kirja-arvosteluja, Lauri K. Nukari, Yrjö Koivukari. — Työväen sielun kriisi, Y. K.

LUKEEKO SUOMEN KANSA KIRJOJA

Suomen kansan valistusjano on tunnetusti voimakas, mutta viime vuosikymmenenten pintapuolisesti näkevä pelkkään aineelliseen hyötyyn tähtäävä kasvatussuunta on arveluttavasti sokaissut kokonaan silmät. Syy tällaiseen kasvatussuuntautumaan on tietysti syvemmällä kuin pintapuolisille tarkkailijoille on mahdollista havaita. — Syy on ajan hengen vaikutuksesta harhaanjohtavissa kasvattajissa. Koulut ovat muuttuneet, korkeimmista kasvatustavastista ja yliopistoista alkain ammattikouluiksi, henkinen kasvatustav on joutunut syrjään. Opiskelu on opiskelua ammattia varten, mutta näin on unohtettu, että vastaanottavan elävän ajatuselämään sisältävän pohjan, mistä myös todellinen ammattikypsyys voi kasvaa, täytyy olla syvemmän tiedonjanon muokkaama. Tämä perusmuokkaus aikaansaadaan vain mahdollisimman varhain aloitetun, kunakin kehitysvaiheena sopivan kirjallisuuden, ennekaikkea runouden, kaunokirjallisuuden avulla. Mutta eikö maassamme, varsinkin maaseutujen kirjastotoiminta rajoitu vielä varsin lapsellisiin ja alkuperäisiin muotoihin. Eihän ole olemassa vielä juuri missään maaseuduilla kunnollisia kyläkirjastoja, varsinaisista pienemmistäkään kotikirjastoista puhumattakaan.

Tässä yhteydessä on paikallaan myös maamme suurkustantajien liiketoiminnan kannalta ottaa esille kysymys, miten kustantajat ohjaavat liiketoimintaansa kirjojen menekin lisäämiseksi suoraan kansaan, s.o. työväen ja talonpoikien muodostamalle pääväestön osalle maassamme. Vuosittain uhraavat jo varattomammakin kodit huomattavia summia perheen jäsenen valistuskasvatukseen, käyttäen lapsiaan m.m. kouluissa, kuten maamies- ja karjakkokouluissa, sekä kansanopistoissa, vieläpä, mihin sellaiseen on suinkin mahdollisuutta, koetetaan ainakin joku lapsista saada oppikouluunkin. Tällaisen sivistyskasvatuksen tuomia uhrauksia pidetään asiaankuuluvana, vaikka tulokset sängen useissa tapauksissa johtavat päinvastaiseen mihin on pyritty: pintakuoren herraskaistumiseen ja vieräntymiseen työstä. Mitä tekevät maamme suurkustantajat tämän kirjastotyön ja lukemishalun lisäämiseksi? Kotikirjasto on itsessään aarre, johon vuosittain uhratut varat tuottavat perheelle moninkertaisen korvauksen, jos perheen päämiehet ymmärtävät ohjata lasten ja työväkensä lukuharrastuksia. Järjestetty, mielestämme erikoisesti kustantajien yhteistoiminnalla organisoitu neuvontatyö, tehokkaampi yhteys kouluihin jne. voisi johtaa tuloksiin, joiden hyötyä jo kirjojen myynnin lisääntymisen kannalta tuskin voidaan ennakolta arvata. Varsinkin maalaiskodeissa tajutaan vielä kovin heikosti kotikirjastojen arvo. Pienikin silmäys kirjahyllyille osoittaa, että rakkaus kirjoihin puuttuu — kirja on useimmissa tapauksissa häviöstä ja liattu, kirjan arvoa ei tajuta. Kustantajain toimeenpanema herätystyö yhdessä koulujen, kansakoulujen, kansanopistojen, kirjastohenkilöiden kanssa ja jatkuva määrätietoinen työskentely on kansan sivistyskasvatusta, jonka hyötyä tuottavat tulokset henkisen sivistyksen syventyessä tuottavat myös taloudellisia arvoja, joita ei voida ennakolta aavistaa.

"Kirjamies".

A. FÄLT

Ruoka- ja Sekatavarakauppa

ISOKATU 62. — PUHELIN 2337

SUOSITELLAAN

HAMMARIN SÄHKÖLIKE

Suurin ja monipuolisin liike alallaan

TERVEYTTÄ! Meillä on monenlaisia luonnon tuotteita, jotka antavat elimistölle niitä ravinto- ja parannusaineita, joita vain luonnon tuotteet voivat antaa. Saatavana myöskin kaikkea *Kemikalialaan kuuluvaa. Terveystarvikkeiden erikoisliike ja Kemikalikauppa*

TERVEYS

OULU, Isokatu 30. — Puhelin 3323.

HÄMÄLÄN SÄHKÖLIKE

OULU — PUHELIN 2456
ROVANIEMI 117

Myy tunnettujen tehtainten Radiokoneita
Vuokraa Phillips-vahvistinlaitteita

A. SUTINEN KIRJANSITOMO JA KEHYSLLIKE

OULU, Kirkkokatu 17 — Puhelin 2980

AIKAKAUSLEHTI

ahjo

**NUOREN KANSALLISEN
SUUNNAN SIVISTYSJULKAISU**

KOLMAS VUOSIKERTA

**TOIMITUS: YRJÖ KOIVUKARI
(pää- ja vast.), LAURI HELLES
PAAVO HYNYNEN, OLLI
RAUTIO, EINO PITKÄKOSKI**

**AHJON TILAUSHINTA 1/1 VUOSIKERTA 30: — MK, 1/2 VUOSI-
KERTA 20: — MK • KONTTORI OULU HONKALINNA**